

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Fakulta tělesné kultury

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2020

Slavomíra MANKOVÁ

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

PREFERENCIE SLOVENSKÝCH RODÍN S DEŤMI DO ŠIESTICH ROKOV
V CESTOVANÍ DO ZAHRANIČIA

Diplomová práca

Autor: Bc. Slavomíra Manková

Rekreologie

Vedúci práce: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.

Olomouc 2020

Meno a priezvisko autora: Bc. Slavomíra Manková

Názov diplomovej práce: Preferencie slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia.

Pracovisko: Katedra rekreologie

Vedúci diplomovej práce: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.

Rok obhajoby diplomovej práce: 2020

Abstrakt:

Diplomová práca sa zaoberá preferenciami slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov, ktoré cestujú do zahraničia. Práca je rozdelená na dve časti, teoretickú a praktickú. Teoretická časť je zameraná na prehľad cestovného ruchu, trendy na Slovensku a v zahraničí, delenie cestovného ruchu a celkový cestovný ruch rodín s deťmi, ktorý zahŕňa rozhodovanie, cestovanie, ubytovanie, stravovanie a riziká cestovania s deťmi. Cieľom práce je na základe teoretického rozboru a vlastného výskumu zistiť, aké preferencie v cestovaní do zahraničia majú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov. K dosiahnutiu nami stanovených cieľov sme zvolili vlastnú anketu ako metódu zberu dát. V praktickej časti sme prostredníctvom ankety zisťovali preferencie slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia. Otázky boli formulované tak, aby sme zistili dĺžku pobytu, miesto, ako často, akými dopravnými prostriedkami, či ich ovplyvňujú deti pri výbere dovolenky a iné. Výsledky ukazujú, že slovenské rodiny s deťmi do 6 rokov najčastejšie cestujú na 7-14 dní, do Chorvátska, Poľska či Českej republiky, najčastejšie 1x do roka. Preferovaný dopravný prostriedok je auto a najčastejší typ ubytovania hotely. Na dovolenkách si najradšej varia sami, čo môže byť zapríčinené tým, že sa rodiny ubytovávajú aj v apartmánach, privátoch či chatkách. Celkové vyhodnotenie cestovných preferencií rodín s deťmi je zaznamenané v grafoch v praktickej časti.

Kľúčové slová: preferencia, slovenské rodiny, deti, cestovanie, zahraničie

Author's name and surname: Bc. Slavomíra Manková

Title of diploma thesis: Preferences of Slovak families with children up to six years traveling abroad.

Department: Department of Recreationology

Supervisor: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.

Year of defense: 2020

Abstract:

The diploma thesis deals with the preferences of Slovak families with children up to six years of age who travel abroad. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is focused on an overview of tourism, trends in Slovakia and abroad, the division of tourism and the overall tourism of families with children, which includes decision-making, travel, accommodation, meals and risks of traveling with children. The aim of the work is to find out, on the basis of theoretical analysis and own research, what preferences Slovak families with children under six have in traveling abroad. To achieve our goals, we chose our own survey as a method of data collection. In the practical part, we used a survey to find out the preferences of Slovak families with children under six years of age when traveling abroad. The questions were situated in order to find out the length of stay, place, how often, by what means of transport, whether they influence children when choosing a holiday and others. The results show that Slovak families with children under 6 years of age most often travel for 7-14 days, to Croatia, Poland or the Czech Republic, most often once a year. The preferred means of transport is the car and the most common type of accommodation is hotels. On holidays they prefer to cook for themselves, which can be caused by the fact that families are also accommodated in apartments, private homes or cottages. The overall evaluation of travel preferences of families with children is recorded in the graphs in the practical part.

Keywords: preference, Slovak families, children, travel, abroad

Prehlasujem, že som diplomovú prácu spracovala samostatne pod vedením Ing. Haliny Kotikové, Ph.D., že som uviedla všetku použitú literatúru, odborné zdroje a dodržiavala som zásady vedeckej etiky.

V Olomouci, dňa .....

Dovoľujem si vyjadriť svoje poďakovanie vedúcej mojej diplomovej práce Ing. Haline Kotikové, Ph.D. za jej vedenie, cenné pripomienky, odbornú pomoc pri vypracovaní práce, ochotný prístup pri konzultáciách a jej čas.

Zároveň chcem poďakovať mojej rodine, blízkym a priateľovi za ich trpezlivosť a za psychickú a duševnú podporu počas celého môjho štúdia.

Obsah

1.	ÚVOD	9
2.	PREHLAD POZNATKOV	10
2.1	Definícia a podstata cestovného ruchu	10
2.2	Trendy v cestovnom ruchu na Slovensku a v zahraničí	12
2.3	Delenie cestovného ruchu	16
2.4	Cestovný ruch detí a rodín s deťmi	21
2.5	Rodina a životný cyklus rodiny	24
2.6	Vplyv detí na rozhodovanie rodičov	27
2.7	Cestovanie, ubytovanie a stravovanie rodín s deťmi	30
2.8	Riziká cestovania rodín s deťmi	33
3.	CIEĽ A ÚLOHY PRÁCE	36
3.1	Čiastkové ciele	36
3.2	Výskumné otázky	36
3.3	Úlohy práce	36
4.	METODIKA	37
4.1	Charakteristika výskumného súboru	37
4.2	Organizácia výskumu	37
4.3	Spracovanie a interpretácia dát	38
5.	VÝSLEDKY PRÁCE	39
5.1	Aké služby využívajú rodiny s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?	43
5.2	Kam, na ako dlho a koľko krát do zahraničia cestujú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov?	46
5.3	Aké sú preferencie rodín s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?	49
6.	DISKUSIA	53

7.	ZÁVERY.....	55
8.	SÚHRN.....	57
9.	SUMMARY.....	58
10.	REFERENČNÝ ZOZNAM.....	59
11.	ZOZNAM OBRÁZKOV A GRAFOV.....	64
12.	PRÍLOHY.....	65

1. ÚVOD

V dnešnej pokrokovej spoločnosti sa stal cestovný ruch trvalou súčasťou našich životov. Súčasťou toho je aj to, že každoročne je v pohybe nespočetne veľa ľudí, ktorí precestujú tisícky kilometrov. Ich motiváciou je úmyselná zmena lokality a to za účelom seberealizácie, rekreácie, oddychu, zábavy a uspokojenia.

Dovolenky rodín s deťmi je veľmi špecifické odvetvie cestovný ruch. Kladú dôraz na špeciálne stravovanie, ubytovanie, vybavenie, či rôzne iné doplnkové služby pre deti a ich rodičov. Poznaním ich preferencií je jednoduchšie vytvoriť ponuku a produkt cestovného ruchu pre rodiny s deťmi a tým uspokojiť ich želania. Rodinnú dovolenku berieme ako príležitosť stráviť spolu čo najviac času, zabezpečiť si šťastie, kvalitné chvíle strávené s rodinou, ktoré rozptýlia starosti každodenného života.

Hlavným dôvodom pri výbere mojej diplomovej práce bolo to, že ma zaujala táto téma, pretože rada cestujem, rada pracujem s deťmi a taktiež tvorím ponuky, programy a produkty cestovného ruchu zamerané na rodiny s deťmi a hlavne na deti. Preto by ma zaujímalo, aké preferencie majú rodiny s deťmi hlavne na zahraničných dovolenkách.

V praktickej časti budem pracovať s anketami, ktoré boli vypracované slovenskými rodičmi na portáli Google formulár. Budem zisťovať na ako dlho, kam, ako často, akým dopravným prostriedkom, aký typ ubytovania preferujú, ako sa stravujú atď..

2. PREHĽAD POZNATKOV

2.1 Definícia a podstata cestovného ruchu

Cestovanie a cestovný ruch zahŕňa pohyb osôb, ktorý súvisí so súkromnou alebo podnikateľskou sférou. Je to dočasný pohyb, pri ktorom ide o odchod z ich domovov či už za prácou, oddychom, rekreáciou, alebo z iných osobných dôvodov. Cestovný ruch a turistika znamenajú potešenie z cestovania. V praxi sa používajú dve slová „cestovanie“ a „turizmus“ ktoré spájame s pojmami:

- pohyb osôb
- priemyselným a hospodárskym sektorom
- systémom, ktorý zahŕňa široké vzájomné vzťahy medzi ľuďmi, zameriavanie sa na komunity a poskytovanie služieb, výrobkov a potreby týchto ľudí (Page & Connell 2010)

Cestovanie a turizmus je veľmi silný jav, ktorý prešiel od dôb starovekého Egypta rôznymi zmenami. Po mnoho rokov bol o tom, že ľudia chceli spoznávať rôzne kúty sveta a ich kultúrne dedičstvá. V dnešnej dobe už na to, aby sme sa niekam pozreli nie je nutné nikam cestovať. Stačí uskutočniť pár klikov a ocitnete sa na mieste, ktoré by ste chceli vidieť. (Matlovičová & Klamár & Mika 2015)

Sysel a Zurynek (2009) uviedli že podľa (WTO) Svetovej turistickej organizácie je cestovný ruch činnosťou, pri ktorej ľudia odchádzajú z miesta, ktoré trvalo obývajú na dobu určitú či krátkodobú a to za iným, ako zárobkovým účelom. Turizmus a cestovný ruch spadajú pod odvetvie, ktoré sa rozvíja najviac a najrýchlejšie. Kedysi to bol výraz pre vandrovanie, putovanie či cestovanie.

Na vzdory tomu, že sa cestovný ruch a turizmus za niekoľko rádo vo stovky rokov zmenil, jeho podstata ostala tá istá. A tou je potreba odpočinku, načerpanie nových síl a relaxu do budúcnosti. To, čo sa zmenilo je forma, akou tieto potreby ľudia dosahujú. V minulosti ľudia cestovali preto, aby objavovali krásy destinácií. Dnes bažia väčšinou po vzrušení, neobvyklej skúsenosti, zážitku a hlavne po zmene ich jednotvárného života. Zvyšujúci sa trend v cestovnom ruchu a turizme je formovaný záujmom po fyzickom, duševnom, ako aj adrenalínovom vyžití. Tieto zážitky majú

často väčšiu dôležitosť, ako návšteva miesta v ktorom ich realizujú. (Matlovičová & Klamár & Míka 2015)

Jakubíková (2012) uvádza, že cestovný ruch je premiestňovanie ľudí z ich prirodzeného prostredia do miest, ktoré nezahŕňajú ich domovské prostredie, za rozdielnymi zámermi, mimo práce a migrácie. Hlavnou a základnou podmienkou preto, aby sa cestovný ruch rozvíjal, je slobodné cestovanie človeka. K ďalším podmienkam patrí dostatok financií, voľného času a priaznivá politická situácia. Pri determinácii cestového ruchu sú využívané aj iné spojenia ako napr.: cestovanie, turistika, rekreácia a mnoho ďalších. Existujú dva dôvody prečo ľudia cestujú:

- povinnosť (rodinná návšteva, lekár, náboženstvo atď.)
- rozptýlenie, zábava a pôžitok (zábava, šport, oddych, radosť atď.)

Podstatou cestovného ruchu je aj to, že človek opúšťa svoju komfortnú zónu a bezpečie. Ide o prijímanie niečoho nového, niečoho riskantného a neznámeho. Ide taktiež o zväčšovanie perspektívy a vedomosti, o napĺňanie človeka rôznymi pocitmi, skúsenosťami, ktoré na cestách získal. Preto sa na svet dokáže pozrieť inými očami. Získava väčšie sebedomie a viac rešpektuje iné náboženstvá a kultúry. Množstvo vedeckých štúdií dokazuje, že cestovanie dokáže telo uzdraviť či vyliečiť, či už je to z fyzickej alebo psychickej stránky. (Olšovská 2018)

V dnešnej pokrokovej spoločnosti sa stal cestovný ruch trvalou súčasťou našich životov. Súčasťou toho je aj to, že každoročne je v pohybe nespočetne veľa ľudí, ktorí precestujú tisíce kilometrov. Ich motiváciou je úmyselná zmena lokality a to za účelom sebarealizácie, rekreácie, oddychu, zábavy a uspokojenia. Podieľanie sa na cestovnom ruchu sa prejavuje aj na správaní človeka, kde sa odzrkadľujú jeho záujmy, potreby, ciele a taktiež predpoklady k ich realizácii. V povojnovom období sa participácia na cestovnom ruchu stala jedným z ukazovateľov životnej úrovne. Preferenciou cestovného ruchu je aj to, že sa stále viac stáva významným sociálno – ekonomickým javom. Preto je potreba vytvárať pre ľudí vhodné podmienky k využívaniu ich voľného času a pobytu na nejakom území, čo vedie k rozvoju regiónov, miest a hlavne ekonomiky. Preto je dôležité vnímať cestovný ruch z dvoch stránok:

- oblasť spotreby, do ktorej spadá uspokojovanie potrieb účastníkov na cestovnom ruchu

- oblasť podnikania, do ktorej spadá ľudská činnosť a taktiež ekonomika.(Indrová a kolektív 2007)

Horner a Swarbrooke (2003) uvádzajú, že niektoré definície o cestovnom ruchu nie sú presné, aj keď znejú úplne jednoducho. Nezahŕňajú okruhy cestovania za prácou, ktorá je povinnosťou, nie zábavou. Taktiež nevieme presne povedať, ako dlho musí byť človek z domu, ako ďaleko musí cestovať, koľko noci musí prespať mimo svojho trvalého bydliska, aby sme s istotou mohli povedať, že ide o cestovateľa, alebo turistu. Často sa cestovný ruch neberie ako nezávislá samostatná oblasť, ale ako činnosť práce z iných oblastí a to napr.: z prepravy, programu, stravovania, alebo ubytovania. Takže tieto oblasti môžeme zahrnúť do priemyslu, v ktorom ponúkajú usporiadatelia zájazdov služby, ako napr.: predajcovia čiže cestovné agentúry a tour-operátor čiže cestovné kancelárie.

2.2 Trendy v cestovnom ruchu na Slovensku a v zahraničí

O Slovenskej republike sa hovorí ako o srdci Európy. Je to štát s rozlohou 49 036 km² a počtom obyvateľov 5,4 milióna. Navzdory tomu, že je to malý štát, ponúka širokú ponuku produktov v cestovnom ruchu. Má veľké kultúrno-historické a prírodné bohatstvo. Slovensko môže na medzinárodnom trhu cestovného ruchu ponúkať len služby, ktoré majú národnú až nadnárodnú úroveň. Prioritnou ponukou cestovného ruchu je kúpeľníctvo a zdravotný cestovný ruch, pobyty pri vode, letná vysokohorská turistika, prímestský cestovný ruch a samozrejme vďaka Vysokým Tatram aj zimný športový cestovný ruch. Záujem o cestovný ruch neovplyvňuje len hlavná ponuka služieb, ale taktiež ich kvalita, cena, marketing, manažment a ďalšie sociálne, ekonomické a demografické faktory, ktoré ovplyvňujú to, ako sa účastníci správajú a podľa čoho si vyberajú miesto dovolenky. (Gúčík 2010)

Slovensko patrí medzi menšie krajiny, ktoré nedisponujú prístupom k moru, napriek tomu má rozmanitý a pestrý povrch, kultúru, históriu a prírodu. Prostredníctvom zdravotno-kúpeľného, mestského, prímestského, zimného cestovného ruchu a letnej vysokohorskej turistiky, prispieva do infraštruktúry aktívneho cestovného ruchu. Ak by sme mali porovnať krajiny V4 a iné krajiny Európskej únie, je Slovensko na chvoste v rebríčku v devízových príjmoch z cestovného ruchu a počtu ubytovaných zahraničných hostí. Na Slovensku je nízka

úroveň produktov a propagácie cestovného ruchu, taktiež je nízke aj materiálo-technické zázemie štátu. V porovnaní s veľmi vysokými cenami, predstavuje ponuka ubytovacích a stravovacích zariadení nedostatočnú kvalitu, až na niektoré výnimky a to sú Vysoké Tatry a Bratislava. (Gregorová a kolektív 2015)

Podľa Gučika (2010) sa cestovný ruch delí na niekoľko odvetví.

- Prvým je domáci cestovný ruch, ktorý ľudia využívajú podľa toho, ako sú finančne zabezpečení, koľko majú voľného času a či majú vlastné dlhodobé spotrebné predmety (auto byt, chata). Prieskum ukázal, že sa v roku 2004 zúčastnilo na domacom cestovnom ruchu 81,5 % obyvateľstva Slovenska a to hlavne na krátkodobom, či jednodňovom výlete. Ide hlavne o výlety v prírode, návšteva známych či príbuzných, alebo účasť na kultúrno - športových akciách. V prieskume bolo zistené aj to, že až 80 % Slovákov si dovolenky či pobyty zariaďujú sami. Pri výbere dávajú prednosť prevažne internetu pred cestovnými kanceláriami.
- Druhým odvetvím je príchodový cestovný ruch. Návštevníci chcú vidieť niečo nevšedné, nepoznané a nové, preto sú ochotní rešpektovať aj to, že na Slovensku nie je veľmi rozvinutá znalosť cudzích jazykov a služby nezodpovedajú svetovým trendom. No očakávajú primeranú kvalitu za primeranú cenu. Prieskumy poukazujú aj na to, že najviac turistov chodí na Slovensko z Českej republiky, Maďarska, Poľska ale aj z Talianska a iných krajín. Zo štátov Európskej únie je to až 94 % turistov. 32 % turistov chodí na Slovensko len na jednodňový výlet bez prenocovania a 35 % turistov sa na Slovensku ubytuje a prenocuje tu. Príchodový cestovný ruch je dôležité podporovať a rozvíjať propagáciou v zahraničí zvyšovaním bezpečnosti a hlavne ponukou kvalitných služieb a produktov.
- Tretím odvetvím je odchodový cestovný ruch. Najčastejšie je využívaný krátkodobý cestovný ruch a výlety na jeden deň. Ak by sme sa bavili o dlhodobom cestovnom ruchu, tak môžeme jednoznačne potvrdiť, že Slováci cestujú do zahraničia najčastejšie kvôli pobytu pri mori, alebo kvôli návšteve známych a príbuzných. Priemerná dĺžka pobytu v zahraničí je 10 dní. Pri výbere dovolenky sa cca 60 % obyvateľov

obracia na cestovné kancelárie a 35 % obyvateľstva si organizuje dovolenku samo.

Dovolenkové destinácie v Európe sa od seba líšia, pretože každá krajina ponúka niečo iné. Porovnanie tuzemských dovolení v Európe sa taktiež líši. Najviac dovolení v domácom prostredí využívajú Švédovia a to 50 %, Francúzi 48 % a najmenej Belgičania 17 %. Prieskum ukázal, že najviac akejkol'vek dovolenky (zahraničnej, tuzemskej) si čerpajú Švajčiari 70 % a najmenej Španieli 39 %. Ak by sme mali hovoriť o zahraničnej dovolenke, v popredí sú taktiež Švajčiari 50 % a na chvoste rebríčka sú opäť Španieli so 6 % a to z dôvodu, že v tejto krajine je najviac ľudí, ktorí vlastnia druhú chatu alebo dom. Najčastejšie trvá dovolenka 14 dní. V poslednej dobe je zaznamenané, že v severných krajinách Európy chodia ľudia na dovolenku aj 2-3 krát do roka. (Horner & Swarbrooke 2003)

Základne druhy cestovného ruchu sa delia do niekoľkých kategórií a to vnútorný cestovný ruch (domáci a zahraničný príjazdový), národný cestovný ruch (domáci a zahraničný výjazdový) a medzinárodný (zahraničný príjazdový a výjazdový). V minulosti bolo navštevovaných len pár krajín, no v dnešnej dobe sa oblasť návštevnosti rozšírila aj do iných častí sveta. Trendom je udržateľný cestovný ruch, ktorého úlohou je uspokojovanie potrieb dovolenkárov a návštevníkov, zachovanie a zlepšovanie životného prostredia a uplatňovanie spoločenskej zodpovednosti. Udržateľnosť pozostáva z týchto častí: ekonomická, spoločenská (sociálna) a environmentálna. (Hesková a kolektív 2011)

Spoločnosť Green Flag uviedla, že cestovný ruch je vedúci priemysel na celom svete. Rast cestovného ruchu neobišiel ani krajiny tretieho sveta. (WTO) Svetová turistická organizácia vykonávala prieskum kde zistili, že príchodový turizmus vzrástol od roku 1985 do roku 1994 v Afrike o 89 %, Južnej Amerike o 86 %, Strednej Amerike o 91 %, v Karibiku o 71 %, vo Východnej Ázii a Tichomorí o 142 % a v Južnej Ázii o 48 %. Podľa výskumu má tento trend aj naďalej pokračovať a vzrastať, pretože možnosť dovolenkovat' kdekoľvek na svete je nevyhnutnou súčasťou moderného života v bohatom svete. (Mowforth & Munt 1998)

Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO) zverejnila výsledky kde stojí, že trendy nárastu cestovného ruchu v období január až jún 2010 vzrástli až o 7 %. Ide o výsledky zo 140 krajín avšak v 30 krajinách bol zaznamenaný pokles návštevnosti

a to o 21 %. Pozitívne čísla v príjazdovom medzinárodnom cestovnom ruchu zaznamenal Blízky Východ a to o viac než 20 %. V Pacifiku a Ázii vzrástla návštevnosť o 14,1 %, v Afrike 7,4 %, v Strednej Amerike 9 %, v Severnej Amerike 8 %, v Južnej Amerike 6 %. Európa mala nárast príjazdového cestovného ruchu najnižší a to Západná Európa 4,6 %, Južná Európa 2,5 %, Východná a Stredná cca 0,3 % a severná dokonca -3,4 %. (Fojtáčová 2011)

Svetová organizácia cestovného ruchu (UNTWO) uvádza, že za rok 2019 došlo k zvýšeniu cestovného ruchu o 4 % viac ako v roku 2018. Uviedla taktiež, že turistov zo zahraničia bolo za tento rok 1,5 miliardy a to celosvetovo. Pozitívne čísla sa ukázali na Strednom východe a to +8 %, v Tichomorí a Ázii sa príchodový turizmus zmiernil, no napriek tomu tento turizmus prosperuje a to o 5 %. Európa privítala za rok 2018 až 51 % zahraničných turistov a jej nárast v návštevnosti oproti roku 2018 stúpol o 4 %. V Amerike vzrástla návštevnosť o 2 %, v Severnej Afrike o 9 % a v Západnej, Východnej, Strednej a Južnej Afrike o 1,5 %. (Anonymous 2020 <https://www.unwto.org/>)

Európska cestovná komisia (ETC) uviedla, že trendy a vyhliadky cestovného ruchu sa v prvých mesiacoch roku 2018 zvýšili. Nárast v cestovnom ruchu zvyšuje dopyt na trhu v Európe, rozvíjajú sa aj trhy so zdrojmi a globálna ekonomika. V pozitívnych číslach by mal ostať aj zvyšok roka 2018, kde sa prognózuje nárast cestovného ruchu až o 4 %. Najnovšie výsledky poukazujú na to, že v Čiernej Hore bol nárast cestovného ruchu najsilnejší a to 36 % a to v dôsledku zlepšenia leteckých spojení z iných krajín. Ak sa presunieme do Turecka, kde cestovný ruch vzrástol o 35 %, pridáme na to, že je to v dôsledku zníženia obavy o bezpečnosť. Nárast zaznamenaných čísel bol aj v iných krajinách, v tomto čase nastal vrchol letnej sezóny. Ide o Južné a stredomorské krajiny ako Chorvátsko 27 %, Malta 19 %, Cyprus 23 %, Srbsko 17 %. V roku 2017 hostila Európa návštevníkov z Amerického trhu (hlavne USA), čo bolo 30,6 milióna čo je o 12 % viac ako v roku 2016. (Simpson 2018)

V Spojených štátoch amerických sa domáci cestovný ruch v novembri 2019 zvýšil o 2,4 % najmä z dôsledku zvýšenia voľného času 3,4 % a segmentu podnikania 0,4 %. Rast ďalšieho cestovného ruchu sa očakáva v najbližších 6 mesiacoch a rast služobných ciest by mal byť v máji 2020 pomalý a to 1,2 %, aj keď je o niečo vyšší, ako v predchádzajúcom období. Medzinárodný rast príchodového cestovného ruchu do mája 2020 bude obmedzovaný politickými a hospodárskymi činiteľmi. V máji 2020

sa očakáva 1,6 % domáceho cestovného ruchu, pričom cestovanie vo voľnom čase bude opäť prispievať k rozširovaniu viac ako cestovanie na služobné cesty. (Anonymous 2020)

2.3 Delenie cestovného ruchu

Cestovný ruch delíme na druhy a formy. Druhy cestovného ruchu:

Podľa Francovej (2003) druhy cestovného ruchu udávajú celkovú klasifikáciu typu ciest a formy udávajú jednotlivé funkcie cestovného ruchu v spoločnosti. Delenie druhov cestovného ruchu je nasledovné:

- Členenie z pohľadu miesta, kde sa cestovný ruch realizuje:
  - Domáci – turisti neprekráčajú hranice domáceho štátu
  - Zahraničný – zahŕňa príchodový a odchodový cestovný ruch, ktorý de delí na:
    - Aktívny - príchod a ubytovanie sa účastníkov v našej domácej zemi
    - Pasívny – odchod a ubytovanie obyvateľov našej domácej zeme v zahraničí
    - Tranzitný – prejazd zahraničného štátu bez ubytovania
    - Medzinárodný – všetok zahraničný cestovný ruch
- Členenie z pohľadu organizácie cestovného ruchu:
  - Organizovaný – cestu, ubytovanie a pobyt v krajine zabezpečuje cestovná kancelária
    - Individuálny – účastník cestuje s rodinou alebo samostatne
    - Skupinový – účastníci cestujú spolu vo väčšej skupine
  - Neorganizovaný – celý pobyt, dovolenku, výlet si turista organizuje a zisťuje sám
- Členenie z pohľadu dĺžky cestovného ruchu:
  - Krátkodobý – ubytovanie, alebo dovolenka trvajúca maximálne 3 dni
  - Dlhodobý – ubytovanie, alebo dovolenka dlhšia ako 3 dni, pobyt by nemal presiahnuť dĺžku 6 mesiacov.

Druhy cestovného ruchu sú komplikované, pretože sa odvíjajú od časových, spoločenských, priestorových, demografických a ekonomických predpokladov. V dávnejších obdobiach sa k druhom cestovného ruchu pripisovali skôr vzťahy medzi krajinou a cestovným ruchom. V dnešnej dobe sa k druhu pripisuje spôsob a priebeh realizácie cestovného ruchu.

Najdôležitejšou podmienkou cestovného ruchu je časové delenie cestovania počas roka. Na základe toho rozdeľujeme cestovný ruch na sezónny a celoročný. Sezónny cestovný ruch sa delí na letný a zimný, kedy je v týchto obdobiach najväčšia a najširšia ponuka služieb a dovolení. Celoročný cestovný ruch poskytuje služby a dovolenky, ktoré sú dostupné počas celého roka, takže majú stálu povahu.

Ďalším aspektom je cestovný ruch zameraný na miesto pohybu ako napr. prímorský, vysokohorský, mestský, vidiecky a iné. S prímorským cestovným ruchom je spojené spoznávanie krajiny a vodné aktivity. Vysokohorský cestovný ruch sa vyznačuje turistikou a zimnými športovými aktivitami. Mestský cestovný ruch sa vyznačuje spoznávaním historických, kultúrnych pamiatok aj samotného mesta.

Ďalší je delený podľa dĺžky trvania účasti na cestovnom ruchu a ten poznáme krátkodobý: menej ako 3 noci strávené na jednom mieste a dlhodobý, ktorý je dlhší ako týždeň.

Delenie podľa počtu ľudí ktorý sa na cestovnom ruchu podieľajú: individuálny, masový a skupinový. Individuálny cestovný ruch je charakteristický tým, že ľudia cestujú tak, že si sami naplánujú kedy, kde a ako dlho bude ich pobyt trvať. Masový cestovný ruch je cestovanie nadmerne veľkých skupín alebo návštevníkov, ktorí využívajú hromadné ubytovanie a služby. Skupinový cestovný ruch je založený na cestovaní skupín, ktoré už majú vopred dohodnutú cieľovú stanicu, dopravný prostriedok a aj dĺžku pobytu.

Delenie z hľadiska vplyvu účastníkov na životné prostredie: mäkký a tvrdý. Mäkký cestovný ruch berie ohľad na životné prostredie, snaží sa ho chrániť a prispievať k jeho rozvoju. Ak hovoríme o tvrdom cestovnom ruchu, ten je pravým opakom mäkkého. (Gregorová a kolektív 2015)

Podľa Heskovej (2011) hovoríme o druhu cestovného ruchu vtedy, ak berieme do úvahy motiváciu alebo účel cestovania účastníkov. Tieto druhy delíme na: Rekreačný

cestovný ruch, ktorý ľudia vykonávajú za účelom pasívneho alebo aktívneho oddychu, kde ide o načerpanie psychických a fyzických síl.

Ďalším druhom je športový cestovný ruch, v ktorom sa realizujú prevažne športové činnosti, kde je potrebné mať telesnú kondíciu. V lete ide o aktivity ako kúpanie, turistika, horolezectvo a v zime snowboarding, bežky a podobne.

Dobrodružný cestovný ruch je charakteristický vyhľadávaním extrémnych športov alebo zážitkov, turisti idú do týchto nepoznaných športov s istotou že je riziko kontrolované. Ľudia vyhľadávajú tento druh cestovného ruchu z dôvodu oživenia svojho rutinného života.

Poľovnícky cestovný ruch je založený na získavaní poľovníckych trofejí, alebo zážitkov. K nemu patrí aj rybársky cestovný ruch, ktorý má športovejšiu stránku, pretože ryby je možné chytať nielen na udicu ale aj pri potápaní sa v riekach či jazerách.

V náboženskom cestovnom ruchu kde ide o návštevu pútnického miesta, ktoré je spojené z náboženskými tradíciami, navštíviť môžu dediny, mestá alebo konkrétne miesto.

Kongresový cestovný ruch je typický organizáciou kongresov, výstav, školení, seminárov, pri ktorých ide o vymieňanie odborných a vedeckých informácií a skúseností.

Formy cestovného ruchu:

Francová (2003) delí formy cestovného ruchu nasledovne:

- Hlavné formy
  - Rekreačné – najčastejšia forma, ktorú turisti využívajú, regeneruje psychické a fyzické sily
  - Kultúrno poznávacie – prehľbovanie a spoznávanie starších ale aj nových výtvorov prírody a človeka
  - Športovo turistické – zamerané na spoznávanie prírody ale aj udržanie fyzickej zdatnosti
  - Kúpeľno liečebné – taktiež zahŕňa regeneráciu fyzických a psychických síl

- Špeciálne formy: riadia sa podľa trendov cestovného ruchu
  - dobrodružný
  - rybársky
  - rodinný
  - motivačný a mnoho ďalších

Food tourism alebo inak povedané kulinársky cestovný ruch patrí medzi formy cestovného ruchu, kde ide o návštevu za účelom zábavy, rekreácie či spoznávania miest, ktoré sú spojené s výrobou pokrmov a jedál. Môže sa jednať o rôzne gastronomické a kulinárske výstavy a veľtrhy. Do tohto turizmu však nepatrí návšteva trhov či akýkoľvek obed alebo večera v reštaurácii. Cieľom tohto cestovného ruchu je túžba človeka spoznať nové chute, ochutnať jedlá ktoré ešte nikdy nejedol, ktoré sa vyznačujú mimoriadne špecifickou chuťou, jedlá ktoré pripravujú slávni a významní šéfkuchári. Jednoducho jedlá, ktoré nie je možné ochutnať nikde inde na svete.

Pri kulinárskom cestovnom ruchu rozlišujeme viac variant:

- Gurmánsky cestovný ruch
- Gastronomický cestovný ruch
- Cestovný ruch miestnych kuchýň
- Monotematické a monoproduktové sub-varianty kulinárskeho cestovného ruchu

Gurmánsky cestovný ruch je zacielený na odborníkov či labužníkov, ktorí sú špecialisti na nápoje a jedlá. Takíto špecialisti majú vyberaný vkus čo sa týka jedál. Zameriavajú sa na luxusné špeciality a jedlá, za ktoré sú ochotní zaplatiť nemalé peniaze a kvôli týmto jedlám sú ochotní cestovať extrémne ďaleko.

V gastronomickom cestovnom ruchu ide o návštevy rôznych špičkových reštaurácií, najčastejšie reštaurácií ktoré majú Michelínske hviezdy, či vyhľadávať prestížne a kvalitné potraviny, ktoré ponúkajú chuťové zážitky.

Cestovný ruch miestnych kuchýň predstavuje rôzne tradičné farmárske a poľnohospodárske špeciality, ktoré sa najčastejšie vyrábajú pred očami návštevníkov ako ukážky na rôznych farmárskych trhoch, festivaloch a jarmokoch. Pri ochutnávkach špecialít je možné si ich zakúpiť.

V monotematickom kulinárskom cestovnom ruchu hovoríme o tom, že sa zameriava len na jeden vybraný druh produktu (fašiangové špeciality, vinobranie, dožinky). Pri monoproduktovom kulinárskom cestovnom ruchu už hovoríme o konkrétnom špecifickom produkte (Grilliáda, Krumpľový festival). (Matlovičová & Klamár & Mika 2015)

Gregorová (2015) delí formy cestovného ruchu na: Gastronomický cestovný ruch, ktorý charakterizuje ochutnávanie jedál a špecialít z rôznych krajín a z rôznych kútov sveta a taktiež sa podieľa na prehlbovaní a udržiavaní tradičnej kuchyne.

V nákupnom cestovnom ruchu ide o návštevy najčastejšie susedných krajín za motívom nákupu potravín a iného spotrebiteľského tovaru z dôvodu odlišnej ceny ako v ich domovskej krajine.

Ďalšou formou je etnický cestovný ruch. Motívom tohto cestovania je návšteva krajín, v ktorých kedysi dávno žili ich predkovia, alebo návšteva krajín kde žijú ľudia rôznych národností, pre poznanie ich života.

Tematický cestovný ruch sa spája z návštevou rôznych lunaparkov a zábavných parkov, kde človek získava jedinečné tematické zážitky.

Hesková (2011) uvádza, že formy cestovného ruchu sa delia aj podľa klasifikačných kritérií: podľa veku účastníkov:

- Detský cestovný ruch je spojený s účasťou detí do veku 15 rokov, ktorí sa podieľajú na cestovnom ruchu sami bez rodičov, ale samozrejme s ich súhlasom a pod dozorom dospelých.
- Mládežnícky cestovný ruch je charakteristický pre mladých ľudí, ktorí vyhľadávajú hlučnejšie prostredie, kultúrne a športové akcie v kruhu svojich rovesníkov, sú vo veku od 15 do 25 rokov.
- Rodinný cestovný ruch, ktorého sa zúčastňujú mladé páry vo veku od 25 do 44 rokov. Tieto rodiny hľadajú oddych, rekreáciu a taktiež podniky, zariadenia a služby, kde bude postarané nielen o nich ale aj o ich deti.

Cestovný ruch podľa využívaného dopravného prostriedku:

- Moto cestovný ruch je charakteristický tým, že turisti využívajú motorovú prepravu a nie sú závislí na hromadnej doprave. Ide o prepravu autom, motorkou alebo karavanom. K tomuto cestovnému ruchu patrí aj

karavaning, ktorý je v poslednej dobe veľkým trendom a taktiež výhodou dopravného prostriedku a ubytovania v jednom.

- Železničný cestovný ruch je prevažne organizovaný cestovnými kancelárkami, ktoré patria k železničnej spoločnosti.
- Letecký cestovný ruch označuje cestovanie lietadlom, ktoré väčšinou zabezpečujú zmluvné cestovné kancelárie. Ponúkajú však komplexnú prepravu na stanovené miesto doplnené o pozemnú prepravu na konkrétne miesto. Najvhodnejší je pri preprave na dlhšie vzdialenosti.
- Lodný cestovný ruch je spojený s plavbou a pobytom na jachte alebo výletnej lodi. Využíva sa najmä pri dovolenkách a dovolenkových výletoch, taktiež na prepravu v meste z miesta na miesto alebo na morskú turistiku ako je potápanie, wakeboarding.

Cestovný ruch z dynamického hľadiska:

- Pobytový cestovný ruch je charakteristický tým, že sa ľudia zdržiavajú viac dní na jednom mieste, alebo v jednom objekte (liečebný, kongresový cestovný ruch).
- Poznávacie cestovný ruch je formou cestovného ruchu, v ktorom je vopred naplánovaná trasa a cieľ cesty. Najčastejšie sa cestuje (putuje) v skupinách.

2.4 Cestovný ruch detí a rodín s deťmi

Účasť detí na cestovnom ruchu je samostatná (školské výlety) alebo riadená dospelými (učiteľmi), poväčšine však rodičmi, ktorí sú za nich zodpovední, usmerňujú ich a taktiež za nich rozhodujú. Hravosť je hlavným prejavom detí, preto je potrebné brať do úvahy húževnatosť a samostatnosť dieťaťa. Na to by mal prihliadať animátor či sprievodca a tieto danosti rozvíjať a oceniť. Základom je učiť deti správnym spoločenským a pracovným zvyklostiam. (Orieška 2011)

Cestovný ruch detí alebo aj „children tourism“ radíme medzi organizovaný cestovný ruch. Radíme doň deti, ktoré majú povinnú školskú dochádzku, takže do veku 15 rokov. Môžu cestovať samé, ale zakaždým pod dohľadom zodpovedného vedúceho. Ponuka produktov na trhu je pre deti veľmi široká, sú to dobrodružné výlety, školské výlety, školy v prírode a mnoho ďalších. Tieto ponúkajú nielen školy,

ale aj športové organizácie, voľnočasové a mládežnícke združenia a samozrejme aj cestovné kancelárie. (Gúčík 2010)

Rodinná dovolenka je jedna z najvýznamnejších udalostí počas roka. Teoretické, praktické prípravy, očakávania a následný nezabudnuteľný zážitok sa zapíšu do spomienok každého člena rodiny. Rodinná dovolenka, ktorá je konkrétne zacielená predstavuje aj možnosť vzdelania. Odborné informácie z cestovných agentúr a vlastné zisťovanie si informácii pred dovolenkou taktiež prispievajú k vyššiemu prospechu z cestovania. (Goeldner & Ritchie 2014)

Rodinný cestovný ruch alebo aj „family tourism“ sa týka manželských párov, ktoré majú deti malé ale aj odraštené. Týka sa taktiež nemanželských párov, ktoré majú deti spoločne alebo oddelene. Je to rôznorodá skupina ľudí, ktorá je rozdelená nie len podľa veku (26-55rokov), ale aj podľa telesného zdravia a sociálneho zabezpečenia rodiny. Je to dôležitá skupina, ktorá má veľký záujem o cestovný ruch, preto je dôležité to, aby aj ponuka produktov bola prispôsobená tejto skupine. Dôležitosť sa kladie najmä pri službách pre deti. Rodiny s deťmi častejšie uprednostňujú kolektívne podujatia s dôvodu začlenenia sa dieťaťa do spoločnosti, taktiež turistiku, športovo – rekreačné a kultúrne podujatia. Ich ďalším záujmom je poznávanie spoločnosti, kultúry, pamiatok a zaujímavých miest, čo prináša prínos aj pre ich deti. Nárokujú si na adekvátne a kvalitné služby tejto skupine za prístupné ceny, poprípade zľavy či už cez poukážky alebo za rodinné vstupy. (Gúčík 2010)

Cestovný ruch rodín s deťmi rastie rýchlejšie ako ostatný cestovný ruch vo voľnom čase a to z dôvodu, že združuje rodinných príslušníkov. Trávia spolu viac času ako v bežný deň, ktorý si vyžaduje aj pracovné povinnosti. Rodiny s deťmi majú medzi sebou vzťahy, ktoré vedú k ľudskosti, socializácii a sú to najdôležitejšie a najvýznamnejšie ľudské vzťahy. Napriek zániku tradičných rodinných modelov hrá cestovný ruch veľmi dôležitú úlohu. V dnešnej dobe pozorujeme rodinu od minimálne dvoch členov (jeden rodič a jedno dieťa), rozvedené rodiny (dvaja rodičia a nevlastné deti) a čoraz viac rodín s rodovou orientáciou (dvaja heterosexuálny rodičia s deťmi). Rodiny s deťmi, tak ako aj iní účastníci cestovného ruchu hľadajú dovolenky, kde spoznajú niečo nové a zároveň si oddýchnu. Cestovný ruch rodín s deťmi predstavuje 30% celkového cestovného ruchu vo voľnom čase. Tento typ cestovného ruchu si nárokuje na lepšie pochopenie tohto odvetia, z dôvodu zložitého rozhodovania sa pri výbere dovoleniek a to preto, lebo rodina s batoliatom (1-3 rokov) si vyberá iné služby

a destinácie ako rodina s dieťaťom v mladšom školskom veku (6-11 rokov), alebo s dieťaťom, ktoré dospieva (11-15 rokov). Kritériom tohto cestovného ruchu je vytvárať podmienky, aby boli deti pri hraní sa v bezpečí a aby sa rodičia mohli venovať svojim vlastným záujmom. (Schänzel & Yeoman 2015)

Prieskum poukázal na to, že záujem cestovania rodín s deťmi je vysoký, ale uskutočnenie cestovania je v roku 2018 nižšie 79 %, ako v roku 2015 93 %. Family Travel Association (FTA) realizovalo v USA prieskum na 1580 rodičoch. Na otázku, prečo nechodia s deťmi na dovolenku odpovedali nasledovne: 32 % rodičov uviedlo, že si to nemôžu dovoliť, 26 % rodičov uviedlo, že majú iné výdavky a 13 % rodičov uviedlo, že majú málo voľna v práci. Navzdory tomuto poklesu však prieskum poukázal na to, že 77 % rodičov realizuje rodinné dovolenky. (Ambrosio 2019)

Realizované výskumy ukázali, že rodiny s deťmi sa delia na tri skupiny:

Prvou skupinou sú rodiny, ktoré nazývame „bezproblémoví cestovatelia“. Sú charakteristickí tým, že vyhľadávajú možnosti a dovolenky, ktoré sú nenáročné a nevyžadujú veľké úsilie a môžu si ich rezervovať rýchlo, oceňujú hodnotu cestovania nemateriálnym spôsobom a užívajú si ju. Majú najnižšiu pravdepodobnosť, že ich deti budú kvôli dovolenke vynechávať školu.

Druhou skupinou sú rodiny, ktoré nazývame „opatrní cestovatelia“. Sú charakteristickí tým, že sa na dovolenku pripravujú hlavne teoreticky, skúmajú rôzne ponuky dovolení. Majú obavy o stravovanie, hygienu, bezpečie a vhodné aktivity pre ich deti, preto sa často vracajú niekam kde to poznajú. V tomto prípade je možno že niekedy deti kvôli dovolenke školu vynechajú.

Tretou skupinou sú rodiny, ktoré nazývame „neohrození cestovatelia“. Sú charakteristickí tým, že vždy keď cestujú, volia si nové destinácie, nezvyčajné ciele a kultúry. Majú materiálnu hodnotu cestovania a ich deti často vynechávajú školu kvôli dovolenkám. (Jenss 2015)

Moderný život plný technológií pociťujú aj rodiny s deťmi, ktoré si miesto toho volia dobrodružnú rodinnú dovolenku. Potvrdil to výskum, ktorý bol realizovaný na 62 respondentoch (29 dospelých a 33 deťoch do veku 18 rokov) z ktorého vyšli 4 výsledky. Prvý: rodiny začali byť na týchto dovolenkách aktívnejšie, čo je prínosom aj pre zdravie. Druhý: na dobrodružných dovolenkách strávili spolu viac času. Tretí: rodičia potvrdili, že tieto dovolenky majú pozitívny vplyv na osobný rozvoj ich detí.

Štvrtý: účasť na dobrodružných dovolenkách bola neoddeliteľnou súčasťou spomienok, zážitkov a spomínania na spoločné výlety. (Pomfred & Valrey 2019)

Rodinnú dovolenku berieme ako príležitosť stráviť spolu viac času, zabezpečiť si šťastie a spolupatričnosť s rodinou, ktorý rozptýli starosti každodenného života. Často sa uvádza, že sviatky sú jediné obdobie, kedy sa stretáva celá rodina a trávi spolu viac času ako obvykle. Dôvody dovoleniek sú v každej rodine iné. Jedna rodina uvádza, že dovolenkujú preto, aby si oddýchli od každodennej rutiny. Iná uvádza, že chodia na dovolenky pre to, aby mohli čo najviac času stráviť spoločne, vykonávali nové aktivity a tým si vyvárať spomienky. Dôležité je to, aby rodinná dovolenka obsahovala spoločenské aktivity a zábavu, pretože do nich môžeme zahrnúť sociálnu prax, ktorá obsahuje vytváranie vzťahov, vytváranie rodinnej a spoločenskej hodnoty. Pri dovolenkách však môžu vznikať konflikty v kruhu rodiny, no dôležitejšie je to, aby mali všetci členovia rodiny z dovolenky pozitívny zážitok. (Schänzel a kolektív 2012)

2.5 Rodina a životný cyklus rodiny

Rodina je najdôležitejšia a už po niekoľko tisícročí pôvodná spoločenská skupina. Preto je to aj najviac uznávaná spoločenská hodnota a niektorí ľudia ju považujú za niečo privilegované až sväté. Pojem rodina je ľuďmi často používaný, každý si však pod týmto pojmom predstaví niečo iné, preto je veľmi ťažké ju definovať. Presnejšie je rodina definovaná ako dlhotrvajúce alebo trvalé spolužitie manželov a pokrvných členov. Najzakladanejšou úlohou rodiny je rozmnožovanie a výchova detí. Domácnosť, aj takto ľudia ponímajú rodinu, čo však nie je výstižné, pretože domácnosť môžu tvoriť aj cudzí ľudia (spolubývajúci alebo priatelia). Základné funkcie rodiny sú nasledovné:

- Emocionálna – zabezpečiť citovú oporu pre svoju rodinu
- Ekonomická – finančne zaistiť rodinu
- Socializačná – učiť potomkov ako sa právne zaradiť do kultúry a spoločnosti
- Reprodukčná – rozmnožovanie sa (Lovasová a kolektív 2005)

V roku 1989 sa v 15 európskych štátoch zozbierali informácie, ktoré zahŕňali motivácie návštevníkov, ich správanie a taktiež ich postoje. S týchto informácií bolo neskôr možné zostaviť typológiu 5 európskych dovolenkárov, ktorá pozostáva

z niekoľkých typov životného štýlu. Medzi ne bola zahrnutá aj skupina „mladá rodina“ – kde ide o mladých ľudí vo veku 25 až 44 rokov, ktorí sa považujú za bezstarostných a romantikov. Žijú spoločne ako manželské páry s deťmi, ktorí bývajú prevažne v malých mestách a dedinách v nájomných bytoch alebo malých domčekoch. Táto skupina si hľadá konkrétnu kvalitu a stabilitu života, kde je pre nich prvoradé udržanie si domova, príjmu, bezpečný život a výchova detí. V dávnejšom období sa rodiny s deťmi rozhodovali o dovolenkách „buď – alebo“ v dnešnej dobe je toto rozhodovanie ešte zložitejšie, z dôvodu množstva ponúk na trhu. V súčasnosti existuje rozhodnutie včasné (first moment) alebo rozhodnutie na poslednú chvíľu (last minute). (Gúčík 2010)

Každá rodina sa od seba razantne líši a to nasledovne:

- Malá rodina – klasická dvoj rodová, ktorá pozostáva z rodiča (biologického alebo nevlastného) a jedného alebo viacerých detí. Model dnešnej spoločnosti.
- Veľká rodina – viac rodová, spolunažívanie viacerých generácií (starí rodičia, prarodičia) alebo iní príbuzní. Model spoločnosti konca 19.storočia.
- Úplná rodina – skladajúca sa z matky, otca a detí
- Neúplná rodina – absencia jedného rodiča (neuzavretie manželstva, väzenie, smrť, rozvod).

Z hľadiska plnenia rodinných funkcií poznáme rodiny:

- Funkčné – správne fungujúce medziľudské vzťahy, rodina spĺňa všetky povinnosti voči ostatným členom rodiny a je schopná správne zabezpečiť výchovu a vývoj detí.
- Problémové – rodina ktorá má problémy pri plnení funkcií (finančné problémy, choroba rodiča) a však problémy zvláda svojpomocne a výchova a vývoj dieťaťa je v poriadku.
- Disfunkčné – rodina má celkové problémy pri plnení funkčnosti (závislosti, veľké finančné problémy), táto rodina nemá adekvátne podmienky pre správnu výchovu a vývoj dieťaťa. Je pre nich potrebná sociálna pomoc.

- Afunkčné – v rodine nastáva úplná strata funkcie, nie sú poskytnuté adekvátne podmienky pre deti, dokonca je často ohrozený život a zdravie dieťaťa. V tomto prípade je potrebné zaistiť deťom náhradnú starostlivosť v inej rodine alebo v centrách pre deti. (Anonymous 2016)

V každej fáze života majú rodiny iný druh spotreby a spotrebiteľského správania. Nákupy a finančná situácia je rozdielna pri rodinách s malými deťmi v predškolskom veku, ako v rodinách ktorých deti už odrástli a osamostatnili sa. Desaťročia používaný model životného cyklu rodiny poukazuje na to, že je už v dnešnej dobe nefunkčný a preto by bolo vhodné ho doplniť aj o iné fázy rodiny. Najčastejšie zaužívané etapy životného cyklu rodiny:

- Slobodný mladý
- Bezdetné mladé a manželské páry
- Plné hniezdo 1 (rodiny s deťmi predškolského veku)
- Plné hniezdo 2 (rodiny s deťmi školského veku)
- Plné hniezdo 3 (rodiny s deťmi, ktoré dospievajú alebo sú už dospelé)
- Prázdne hniezdo 1 (rodina s osamostatnenými deťmi, rodičia už sú sami)
- Prázdne hniezdo 2 (rodina s osamostatnenými deťmi, rodičia sú už na dôchodku)
- Osamelí starí ľudia (často už úplne sami)

V dnešnej dobe sa s tradičným životným rodinným cyklom skoro už nestretávame. Objavujú sa nové životné cykly rodiny a to s dôvodu zmeny životného štýlu, postavenia iných spoločenských hodnôt ako bývali kedysi. Nové cykly rodiny:

- Slobodní/ rozvedení rodičia
- Trvale slobodní
- Stále plné hniezdo
- Páry bez detí
- Homosexuálni rodičia
- Viac generačná rodina (Kotíková & Schwartzhoffová 2014)

Každý z nás prechádza nejakými životnými etapami. To isté môžeme povedať aj o rodine, v ktorej sa dejú neustále nejaké zmeny. Jedným z hlavných štádií životného cyklu rodiny je vhodný výber partnera do manželstva, ktorý zahŕňa obdobie pred

dieťaťom, obdobie výchovy detí a taktiež odchod detí. Žiaľ, v niektorom z týchto období môže nastať rozvrat rodiny a následný rozvod. (Sopóci & Búzik 2006)

V každom cykle rodiny sa rodina prejavuje iným spotrebiteľským správaním. Je jasné že rodina ktorá nemá deti si vyberie dovolenku iného charakteru, ako rodina ktorá malé detí má. Rodiny s malými deťmi sú nútené brať do úvahy potreby detí, preto sa pri výbere dovolenky riadia podľa toho, aby zvolili adekvátnu dopravu, služby, stravu a ubytovanie. Rodiny ktoré majú deti väčšie, berú do úvahy hravosť a zvedavosť detí, preto im zabezpečujú animačné služby. Pri dospelujúcich deťoch berú ohľad na ich záujmy, podľa toho sa zostavuje dovolenka alebo im nechávajú priestor na sebarealizáciu (prežívanie dovolenky po svojom). (Matoušek 2003)

Tradičný model cyklu rodiny sa stáva v dnešnej dobe stále viac obmedzený a nedosiahnutý. A to z dôvodu, že sa ľudia s v dnešnej dobe sobášia neskôr alebo vôbec. Rozvádzajú sa a následne sa sobášia opätovne v staršom veku s omnoho mladším partnerom. Rodiny mávajú deti v neskoršom veku alebo vôbec. Nie v každej rodine sú dvaja rodičia, stáva sa že sú rovnakého pohlavia. Predpokladom dodržania rodinného cyklu je to, že sú páry približne rovnako staré a týmito etapami prechádzajú spoločne. Aj napriek tomu, že je tradičný model rodinného cyklu ohrozovaný moderným modelom nebol zatiaľ nahradený. (Backer 2012)

2.6 Vplyv detí na rozhodovanie rodičov

Prieskum spoločnosti HomeAway Kidfluencer Survey, ktorý zostavila nezávislá výskumná spoločnosť YouGov priniesol výsledky ktoré ukazujú to, že až 87 % rodičov na celom svete zapájajú deti do rozhodovania a plánovania pri výbere dovolenky. 60 % rodičov uviedlo že ak sú ich deti zapojené do rozhodovania, viac si dovolenku užívajú. 54 % rodičov uviedlo, že deti zapájajú do rozhodovania pre to, lebo chcú aby vedeli o tom, že sa zaujímajú o ich názor. 53 % uviedlo že chcú, aby ich deti boli z výletu nadšené. Rozhodovanie detí prináša do odvetvia informácie o spotrebiteľskom správaní a postojoch zákazníkov (rodín). Rodičom tiež pomáha zjednodušiť plánovanie dovoleniek. Opýtané deti odpovedali na otázku, čo sa im najviac páčilo na mieste kde boli na dovolenke nasledovne: 37 % uviedlo bazén, ďalšie miesta obsadili tobogany a 1 % mali tenisové kurty. Na otázku, čo sa im nepáčilo odpovedali nasledovne: 29 % to že nemôžu byť so svojimi kamarátmi, 27 % to, že

nemajú WiFi alebo internet a 24 % to, že si so sebou nemohli vziať domáce zvieratko. S toho vyplýva, že rodičia by mali získať informácie o tom, čo sa deťom páči a čo nie. Plánovanie spoločnej dovolenky by zvýšilo šance, že sa dovolenka vydarí a bude sa páčiť každému členovi rodiny. (Jenss 2015)

Výskum, ktorý robila spoločnosť Marketing News poukazuje na to, že adolescenti ovplyvňujú rodičov ako pri klasických nákupoch (potravín, zariadenia a i.), tak aj pri rozhodnutiach, výbere a nákupe dovolenky. U menších detí môže byť vplyv pri rozhodovaní menší. Rozhodovanie detí a rodičov ohľadne dovolení sa často krát líši. Deti v prieskume uviedli, že aj napriek tomu že nerozhodovali o tom aké miesto navštívia, boli spokojnejšie ako rodičia. Tento prieskum zahŕňal aj pohybové aktivity a návštevu historických budov, kde bola 99 % návštevnosť opýtaných, ale z detí iba 64 % uviedlo že bola návšteva budov zábavná. Aktivity, ktoré sa deťom páčili, boli poväčšine činnosti, kde dochádzalo k priamemu styku s inými ľuďmi. Z toho vyplýva, že návšteva historických budov, chôdza a podobné aktivity môžu byť pre dospelých zábavne, ale pre deti, ktoré potrebujú pohyb a styk s inými ľuďmi, sú tieto aktivity nudné. (Nickerson & Jurowski 2001)

Deti nie sú vnímané ako hlavná skupina turistov, najmä ak ide o dovolenku v zahraničí. Pri rozhodovaní rodičov ohľadne dovolenky majú deti len vedľajší vplyv na ich výber a vo všeobecnosti sa podriadia akémukoľvek rozhodnutiu rodičov. Je ťažké dosiahnuť na dovolenke potreby a spokojnosť dieťaťa, preto na to rodičia pri výbere dovolenky berú ohľad. Deti majú významnú úlohu pri rozhodovaní, sú najnáročnejší zákazníci a dokážu vyvíjať na rodičov nátlak. Najčastejšie predkladajú návrhy, ktoré rodičia síce zhodnotia ale v konečnom dôsledku aj tak rozhodnú oni. (Williams a kolektív 1997)

Rozhodovanie o službe a produktoch cestovného ruchu ovplyvňuje cieľ. To znamená, kam bude rodina cestovať, čas, spôsob dopravy, ako prežijú dovolenku, v akom ubytovacom zariadení bude rodina bývať a ako sa budú stravovať. Najčastejšie o tom rozhodujú obaja manželia, s častí aj dieťa a to v rozsahu: manželka 45,11 %, manžel 45,14 % a deti 9,75 %. Deti majú najmenšie rozhodovacie právo. Paradoxom však je, že najviac ovplyvňujú rodičov pri výbere atrakcií a miest pobytov. (Novacká & Kulčáková 1996)

V minulosti bolo známe, že pri rozhodovaní prevažoval buď manžel, alebo manželka. Zmeny v tradičnej rodinnej kultúre poukazujú na to, že je voľba v rozhodovaní zvyčajne rovnaká 1:1 manžel aj manželka. Populárny nárast zhovievavosti zo strany rodičov vedie v poslednej dobe k aktívnejšiemu zapájaniu sa detí do rozhodovacích procesov. Vplyv detí na rodičov pri rozhodovaní o nákupe dovoleniek môže byť taký, že deti jednoducho rodičom povedia čo sa im páči a čo uprednostňujú. Rodičia sa snažia uspokojovať potreby detí a to napríklad spôsobom, že vyberú ubytovanie alebo stravu na ktorú je dieťa zvyknuté. Nespokojnosť a nepriaznivý vplyv bol evidovaný u všetkých vekových skupín, ale u najmenších detí bol nepriaznivý vplyv najväčší. Dôvodom týchto vplyvov je to, že menšie deti potrebujú starostlivosť a taktiež si veľmi neuvedomujú aktívnu úlohu v cestovnom ruchu, ktorú zastupujú. Z výskumu vyplýva to, že čím sú deti staršie, tým viac sa zapájajú do procesu rozhodovania. Dokážu ovplyvňovať aj priamo a to tým, že vyjednávajú alebo sa priamo zúčastňujú nejakej akcie. (Anonymous 2018)

Je potrebné, aby sme vedeli ako deti vnímajú cestovanie a čo si o ňom myslia. Na to nadväzuje aj to, aké majú záujmy. To môže pomôcť cestovným spoločnostiam skvalitniť, či lepšie navrhnuť konkrétne služby zamerané na ne. Dieťa môže mať často skreslený pohľad na svet, preto si môže pomýliť predstavu so skutočnosťou. Deti v mladšom veku sú najčastejšie ovplyvnené rodičom, zatiaľ čo deti v staršom veku sa prispôsobujú skôr rovesníkom. Existuje veľmi málo vyjadrení o tom, že sa deti zaujímajú o reklamy v cestovných kanceláriách. A však v reklamách veľa krát vystupujú deti, aby zaujali pri rozhodovaní rodičov. (Vysekalová 2004)

Deti majú významný vplyv na rozhodovanie o cestovnom ruchu, pretože na to poukazujú rodinné dovolenky pred narodením dieťaťa, kedy boli voľnejšie a spontánnejšie. Rodiny s deťmi často prispôsobujú deťom dovolenky aj z časového hľadiska a to z dôvodu, že sa snažia vyberať dovolenky v čase prázdnin. Nájdu sa aj rodiny, ktoré chodia na dovolenky počas obdobia kedy by dieťa malo byť v škôlke či škole, preto že v týchto obdobiach sú dovolenky cenovo dostupnejšie. Je očividné že spokojnosť detí určuje aj spokojnosť rodičov na dovolenke, čomu predchádza aj to, že sú zapojené do rozhodovacieho procesu dovoleniek alebo aktivít na dovolenke. (Southall 2012)

2.7 Cestovanie, ubytovanie a stravovanie rodín s deťmi

Pohodlie je jeden z najdôležitejších faktorov, ktorý ovplyvňuje rodiny s deťmi pri cestovaní na veľké vzdialenosti. Rodiny s deťmi si väčšinou volia autá alebo vlaky. Jedným z dvoch hlavných dôvodov je to, že si môžu vybrať služby ktoré sú flexibilné na plánovanie. Ďalším dôvodom je to, že pri cestovaní s deťmi je potrebné prenášať kočiare, vybavenie a náradie, ktoré deti potrebujú hlavne pri dlhších cestách alebo na dovolenke.

Pri otázkach prečo si vybrali auto uviedli:

- Odchod a príchod na miesto podľa potreby.
- Viac zastavení a prestávok ak je to potrebné.
- Možnosť zbalit' si a vziať všetko potrebné vybavenie a batožinu.
- Viac priestoru a možnosť regulácie teploty.

Uviedli však aj nevýhody cestovania autom:

- Dodržiavanie dopravných predpisov v danej krajine.
- Zvážiť prepravu všetkej batožiny a vybavenia ktoré je potrebné na cestu.
- Ťažkosť zabaviť deti pri zápchach a dopravných komplikáciách.
- Sústreďenie sa na premávku a navigáciu.

Pri otázkach prečo si vybrali vlak uviedli:

- Pri cestovaní vlakom nie je potrebné vykonávať žiadnu činnosť
- Jednorazové cestovanie v určitej krajine/ destinácii.
- Jazda vlakom je viac relaxačná ako jazda autom.
- Možnosť kedykoľvek sa občerstviť, hrať sa či rozprávať s dieťaťom.

Nevýhody cestovania vlakom:

- Nie je možné urobiť prestávku pri cestovaní.
- Ťažké až nemožné prepraviť potrebné vybavenie pre deti do 3 rokov (kočiare, hračky, bicykle, plienky atď.)

A však niekoľko rodičov ktorý majú deti pod 3 roky uviedlo, že ak ich deti podrastú budú využívať vlaky častejšie, pretože je to pre nich jednoduchšie. (Price & Matthews 2013)

Zmyslom cestovania s deťmi od „plienok“ je to, že sa dokážu rýchlo prispôbiť. Schopnosť rýchlo sa prispôbiť okolitým podmienkam nadväzuje na to, že sa deti dokážu rýchlo orientovať a učiť nové veci. Osvoja si to, že každý problém má nejaké riešenie a to napr.: ak sa zabudne pitie, bude sa piť z prírodných zdrojov. Učia sa jazyk rýchlejšie v prirodzenom prostredí ako v škole. Dokážu lepšie prijať to čo majú s ľuďmi spoločné a nevnímať rozdiely medzi nimi. Zvykajú si aj na to, že svet je dobré miesto, že aj keď je vo svete mnoho miest a mnoho rôznych ľudí, že sa nájde veľa ľudí ochotných vás podporiť, pomôcť a poradiť vám. (Hurdová 2016)

Rodiny s deťmi sú taktiež jednou z cieľových skupín v ubytovacích zariadeniach. Ak sa v hotelovom zariadení splní očakávanie dieťaťa zo strany rodičov, je veľký predpoklad že sa tam bude rodina chcieť ubytovať aj nabudúce. Ak budú rodičia presvedčení o tom, že je o ich dieťa plnohodnotne postarané, tak sú ochotní pripustiť požiadavku dieťaťa, aby sa tam opäťovne vrátili. Ako rodinné a detské hotely sa v zahraničí označujú hotely pre rodiny s deťmi. Pod pojmom rodinné hotely môžeme rozumieť hotely, ktoré sa zameriavajú výlučne na cieľovú skupinu rodín s deťmi a deti. Rozoznávame dva druhy rodinných hotelov a to tie ktoré poskytujú animačné programy, detské menu, opatrovanie a vybavenie izieb pre deti (prebaľovacie pulty, postelky atď.), a tie ktoré tieto služby neposkytujú, ale majú k dispozícii detskú herňu. (Linderová 2008)

Ubytovacie zariadenie zamerané výlučne na rodiny s deťmi by malo vyhovovať rodičom aj deťom. V prvom rade by tam mala byť príjemná atmosféra, čo zahŕňa milý a ústretový personál, ktorý je schopný postarať sa o dieťa. Jedným z hlavných faktorov by mala byť bezbariérovosť pre prístup s kočíkom, taktiež služby ktoré dajú deťom najavo že sú výnimočné. Prioritou hotela by mala byť bezpečnosť a to, aby sa deťom nič nestalo. V hotely by mali byť detské postelky, prebaľovací pult, nočníky, vaničky, dojčiaci kútik a hygienické potreby pre deti. Rodičia, ktorí majú najmenšie deti, majú mať možnosť využiť kútik na prípravu pokrmov pre dieťa.

Stupne vybavenia ubytovacieho zariadenia, kde v každom stupni je pridaná služba či produkt:

- Stupeň 1: bezbariérovosť, vhodný personál, stolička pre deti,
- Stupeň 2: postelka pre deti, zľavy pre rodinu, detský kútik, detské menu, kútik na dojčenie

- Stupeň 3: ihrisko v exteriéri, vyhradené miesto na odkladanie kočiara, detské prestieranie a poháre, pult na prebaľovanie, požičovňa hier a bicyklov,
- Stupeň 4: detský bazén, ihrisko v interiéri, opatrovateľská služba,
- Stupeň 5: detská sauna, organizácia programov pre celú rodinu (Anonymous <http://materskecentra.sk/>)

Podľa Gúčika a Šípkovej (2004) je potrebné mať pre rodiny s deťmi vyhradené ubytovanie najlepšie v samostatnom krídle hotela alebo na prízemí, kde je samozrejme nefajčiarska zóna a dobrá zvuková izolovanosť, aby nedošlo k vzájomnému rušeniu rodín s deťmi a ostatných návštevníkov hotela.

Rozhodovanie o tom, ako sa na dovolenke stravovať je veľmi rozmanité. Často záleží na veku dieťaťa. Niektoré rodiny uprednostňujú vlastné stravovanie, iné all-incluziv. Podľa prieskumu organizácie MyHome je dovolenka s vlastným stravovaním pre rodiny s deťmi obľúbenejšia. Je prístupnejšia a lacnejšia, čo ovplyvňuje aj výber ubytovania. Preto dávali rodiny prednosť domom či chatkám pred hotelmi, kde nebola možnosť vlastného stravovania. Pri výbere vlastného stravovania na dovolenke matky uviedli, že je to pre ich deti najvhodnejšie. Je to zaujímavý výber, pretože pri tomto type stravovania je potrebné vykonávať klasické práce ako čistenie, varenie, umývanie, čo znamená, že si rodičia neoddychnu od bežných povinností. (Mottiar, Quinn 2012)

Výber dovolenky s vlastným stravovaním je veľmi rozmanitý. Vo Švajčiarsku klesá dopyt po hoteloch a stravovania sa v nich a to z dôvodu, že mnoho rodín vlastní vlastné druhé domy a chaty. z toho vyplýva, že sa na dovolenke aj samé stravujú. V Anglicku bolo v roku 2006 realizovaných viac ako 40% dovoleníek s vlastným stravovaním. V Európe bolo v roku 2004 realizovaných viac ako 36 miliónov dovoleníek s vlastným stravovaním. (Simpson 2007)

Jedlo je nevyhnutnou súčasťou života a to aj na dovolenke. Rodiny s deťmi často na dovolenkách navštevujú reštaurácie a to z dôvodu, aby si matka/manželka oddýchla od varenia a kuchyne. Výskum v USA ukázal že v roku 1993 predstavovali výdavky rodín s deťmi v reštauráciách 22 % z celkového počtu 33 %. A však v roku 2008 klesol tento počet o 3 %. Reštaurácie, ktoré sú zamerane na rodiny s deťmi, ponúkajú špeciálne prestieranie s rôznymi hádankami, tajničkami alebo maľovankami, kde je

možnosť, aby si deti pri čakaní na jedlo krátili čas a taktiež odľahčujú rodičov, aby nemuseli pri čakaní deti zabávať. V reštauráciách sú detské kútiky, hračky, farbičky a iné potreby na hranie pre deti. Ďalšou výhodou takýchto reštaurácií je to, že deti dostávajú jedlo ako prvé, preto môžu rodičia nakrmiť najprv deti a neskôr si môžu jedlo vychutnať aj oni, bez starosti a obáv že im vychladne. Jedlo pre deti je podávané v malých kúskoch. (Carr 2011)

Vo výskumnom šetrení bolo zisťované, aké stravovacie preferencie majú rodiny s deťmi v hoteloch. Respondenti uviedli že najviac a to 37,9 % sa stravujú polpenziou, 31% all inclusiv, 12 % plnou penziou, o niekoľko percent menej uviedlo sa stravuje samo a to 10,3 %. Najmenej respondentov uviedlo, že preferujú len raňajky 8,6 %.(Štefek 2017)

2.8 Riziká cestovania rodín s deťmi

Cestovanie rodín s deťmi môže byť užitočné, no zároveň riskantné. Rodina by si mala presne naplánovať všetky činnosti spojené s dovolenkou ako napr. trasu, dĺžku cesty, cieľovú destináciu, dĺžku pobytu v destinácii a i. Rizík, ktorým čelia rodiny s deťmi je neúrekom. Sú to aj tieto možnosti, že dojčatá, a menšie deti nemajú tak silný imunitný systém ako dospelí, a nedokážu komunikovať, a porozumieť všetkému čo sa okolo nich deje. Rodičia by mali brať do úvahy aj to, že v cieľovej destinácii nemusia byť dostupné potraviny pre deti a jednorazové hygienické potreby pre deti. Rizikom môže byť taktiež to, že v dovolenkových destináciách majú neadekvátne upravené cesty a nevyhovujúce vozidlá ktoré nespĺňajú bezpečnosť. Pre deti môže byť nebezpečná aj voda (bazény či more), ba dokonca aj hotely v ktorých môže byť nebezpečný nábytok či balkóny. Pri zvýšení ochrany a bezpečnosti by rodičia mali vykonať nasledovné:

- Oblečenie detí označiť menom
- Ak ide dieťa samo na výlet, zabezpečiť ho liekmi a kontaktmi na zákonných zástupcov a rodičov
- Rodičia by mali nosiť so sebou fotografie svojich detí (v prípade že sa dieťa stratí)
- Zaistiť lieky, aby neboli v dosahu detí

Zdravotný problém je jedným z mnohých rizík. Preto je nevyhnutné, aby malo nielen dieťa, ale aj celá rodina zabezpečené zdravotné cestovné poistenie. Taktiež aj v prípade umiestnenia v zdravotníckom zariadení musia rodičia vedieť, aké choroby má dieťa a vedieť presné názvy liekov a čas ich podávania. Zdravotným rizikom môžu byť aj infekčné choroby, dehydratácia...,čo je u malých detí na dovolenke bežné. Veľmi častá je aj nákaza z potravín a vody, besnota a iné. Ďalším rizikom môže byť lietanie (nadmorská výška), slniečko a iné. (Tucker 2015)

Čím viac rastie dopyt po dobrodružných či dovolenkových cestách, tým viac sa zvyšujú aj riziká pre deti. Jedným z veľkých rizík pri cestovaní s deťmi je únos či sexuálne zneužívanie. G Adventures spolu so spoločnosťou Planeterra a Child Safe Movement vytvorili pokyny pre ochranu detí. Tieto pokyny sú určené pre cestovné kancelárie, aby sa postarali o ochranu detí a taktiež ochranu a preškolenie zamestnancov. Zahŕňajú zmluvy, etický kódex a mnoho ďalších krokov pre ochranu detí. Niekoľko bodov ktorý obsahuje etický kódex:

- Čo robiť počas cestovania:
  - komunikácia s deťmi – rovnaká ako v domovskej krajine
  - fotografovanie – požadovať povolenie, nefotografovať cudzie deti samostatne
  - rešpektovanie tradícií a zákonov navštívenej krajiny
  - nahlásenie neadekvátneho správania alebo podozrenie ohrozenia dieťaťa
- Čo nerobiť počas cestovania:
  - neposkytovať, neposielat' a nezdierať žiadne osobné údaje (telefón, adresa a i.)
  - nekontaktovať sa, neostávať osamote s cudzím dieťaťom
  - Neumožniť fotografovanie dieťaťa za finančnú odmenu alebo dar
  - nezverejňovať fotografie cudzích detí, neuvádzať ich osobné údaje (adresu, meno a i.)

Bezpečnosť, ochrana a právo na súkromie je neodmysliteľnou súčasťou ochrany dieťaťa. Preto by aj fotografovanie malo prebiehať so súhlasom rodiča, či opatrovníka, nemalo by byť zamerané na jednotlivé dieťa a už vôbec nie zverejňované na internetových stránkach a sociálnych portáloch. (Anonymous <https://www.gadventures.com/>)

Pri cestovaní hlavne s deťmi je veľmi vysoké riziko že prostredie na ktoré nie sme zvyknutí môže spôsobiť zdravotné riziká. Týmto rizikám je dôležité sa vyhýbať, alebo včasne zasiahnuť a obmedziť ich v prípade ich výskytu. Preto je pred cestou nevyhnutné zistiť, aká je situácia v danej destinácii a zvážiť jej benefity a riziká. Najvyššie riziko poškodenia zdravia je v prípade najmenších detí, kedy je pre nich každá dovolenka či pobyt na cudzom mieste rizikový. Predchádzať zdravotným rizikám je možné klasickým a doplnkovým očkovaním. Prevenciou sú taktiež kupované balené a tepelne upravené potraviny, pitná voda taktiež tepelne upravená alebo balená, nekonzumovať potraviny ktoré sú ponúkané na trhoch, a dostatočná hygiena. Ďalším rizikom je nedostatok rešpektu pred túlajúcimi sa, alebo voľne žijúcimi zvieratami, kde je vysoká pravdepodobnosť uhryznutia, bodnutia či štipnutia. Preto je potrebné, aby rodičia deti upozorňovali na to, aby sa k takým to zvieratám nepribližovali a nehladkali ich. (Schejbalová 2014)

3. CIEĽ A ÚLOHY PRÁCE

Hlavným cieľom mojej práce je na základe teoretického rozboru a vlastného výskumu zistiť, aké preferencie v cestovaní do zahraničia majú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov.

3.1 Čiastkové ciele

- Zistiť, na ako dlho do zahraničia cestujú
- Zistiť, kam najčastejšie do zahraničia cestujú
- Zistiť, aký typ zahraničnej dovolenky preferujú
- Zistiť, ako často cestujú do zahraničia
- Zistiť, akými dopravnými prostriedkami do zahraničia cestujú
- Zistiť, aký typ ubytovania v zahraničí preferujú
- Zistiť, aký typ stravy v zahraničí preferujú na dovolenke
- Zistiť, či ich ovplyvňujú deti pri výbere zahraničnej dovolenky
- Zistiť, či využívajú zahraničné dovolenky s animačnými službami, ak áno aké

3.2 Výskumné otázky

1. Aké služby využívajú rodiny s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?
2. Kam, na ako dlho a koľko krát do zahraničia cestujú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov?
3. Aké sú preferencie rodín s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?

3.3 Úlohy práce

- Z prístupných zdrojov získať poznatky o cestovnom ruchu a rodinách s deťmi ako cieľovej skupine cestovného ruchu.
- Na základe ankety získať informácie o konkrétnych preferenciách slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia.
- Spracovať odpovede z ankety do príslušných tabuliek a grafov
- Vyhodnotiť nazbierané dáta.

4. METODIKA

K dosiahnutiu nami stanovených cieľov sme zvolili vlastnú anketu ako metódu zberu dát.

Anketu som vytvárala s pomocou mojej školiteľky, kde boli zahrnuté otázky týkajúce sa cieľov diplomovej práce. Táto anketa je zameraná na preferencie slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia. Otázky boli situované tak, aby sme zistili na ako dlho cestujú, kam, ako často, akými dopravnými prostriedkami, či ich ovplyvňujú deti pri výbere dovolenky a iné.

4.1 Charakteristika výskumného súboru

Výskumný súbor tvorili rodiny s deťmi, ktoré mali deti do šiestich rokov. Anketa bola vyplňaná v mesiaci marec a apríl. Naša výskumná vzorka pozostávala z 207 respondentov. Všetci oslovení respondenti mali slovenskú národnosť a cestovali do zahraničia.

4.2 Organizácia výskumu

K môjmu výskumu sme použili anketu, ktorú sme vytvárali spolu s mojou školiteľkou. Anketa bola následne spracovaná a vytvorená na internetovom portáli google.com. Anketa bola vyplňaná od 6.3 do 24.4 2020 respondentmi z celého Slovenska. Rozposielala som ju ako príspevok v skupinách s názvami: „Cestovanie s deťmi - Holiday4kids.sk, Cestovanie s deťmi - typy a rady, Emamamamu.sk, Cestuj s deťmi, Kam s deťmi?, Cestujeme s deťmi, *Cestuj s deťmi* KOMUNITA RODIČOV = RÝCHLE RADY A TIPY, Výlety s deťmi na plné plienky“ na internetovom portáli Facebook.com. Anketa je určená pre rodiny s deťmi do veku šiestich rokov, ktoré za posledný rok cestovali do zahraničia. Spolu sme rozoslali anketu v siedmich facebookových skupinách. Vďaka tejto ankete sme zistili, aké konkrétne preferencie majú rodiny s deťmi v rôznych službách cestovného ruchu. Na záver sme určili konečný počet použitých ankiet. Využili sme všetkých 207 ankiet, z ktorých sme získali údaje ktoré sme zhrnuli do výsledkov v závere práce.

4.3 Spracovanie a interpretácia dát

Z ankety sme získali údaje, ktoré sme vložili a vypracovali v programe Microsoft Excel, kde sme vďaka štatistickým funkciám vypočítali modus a percentuálne zastúpenie jednotlivých odpovedí.

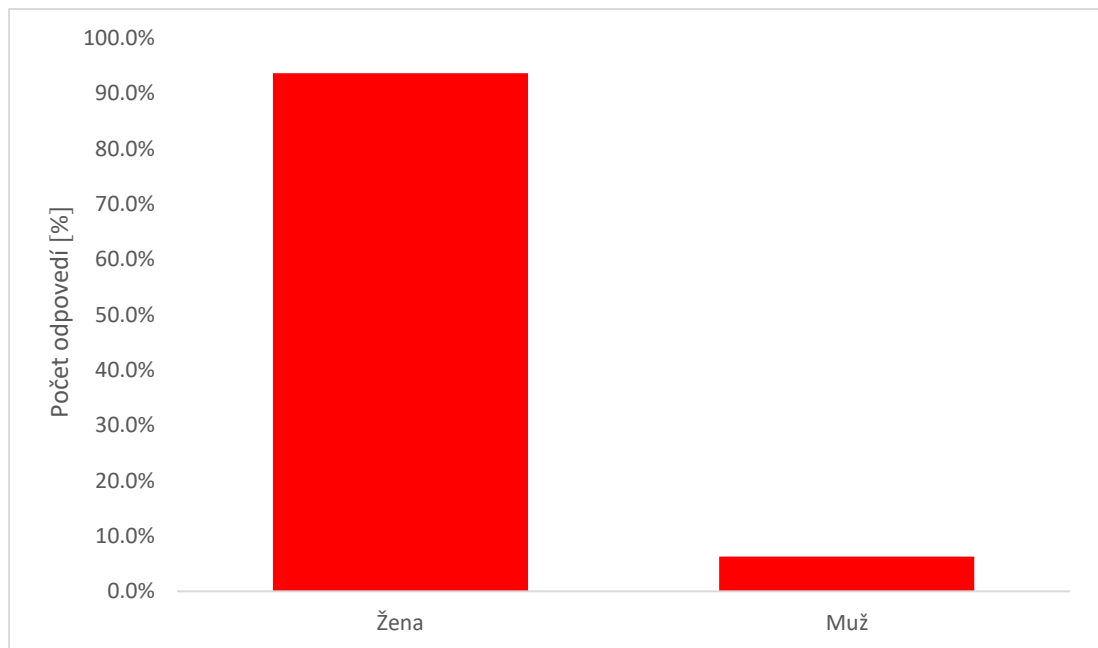
Pri interpretácii dát sme pri výsledkoch s modusom použili tabuľky a pri percentuálnych výsledkoch sme použili koláčové grafy. Tabuľky znázorňujú prvú a druhú najčastejšiu odpoveď a koláčový graf znázorňuje percentuálne zastúpenie všetkých odpovedí.

5. VÝSLEDKY PRÁCE

V úvode tejto kapitoly sme zaradili otázky zamerané na pohlavie respondentov, ich vek, počet detí, vek ich detí a ich rodinný stav.

Pohlavie rodičov

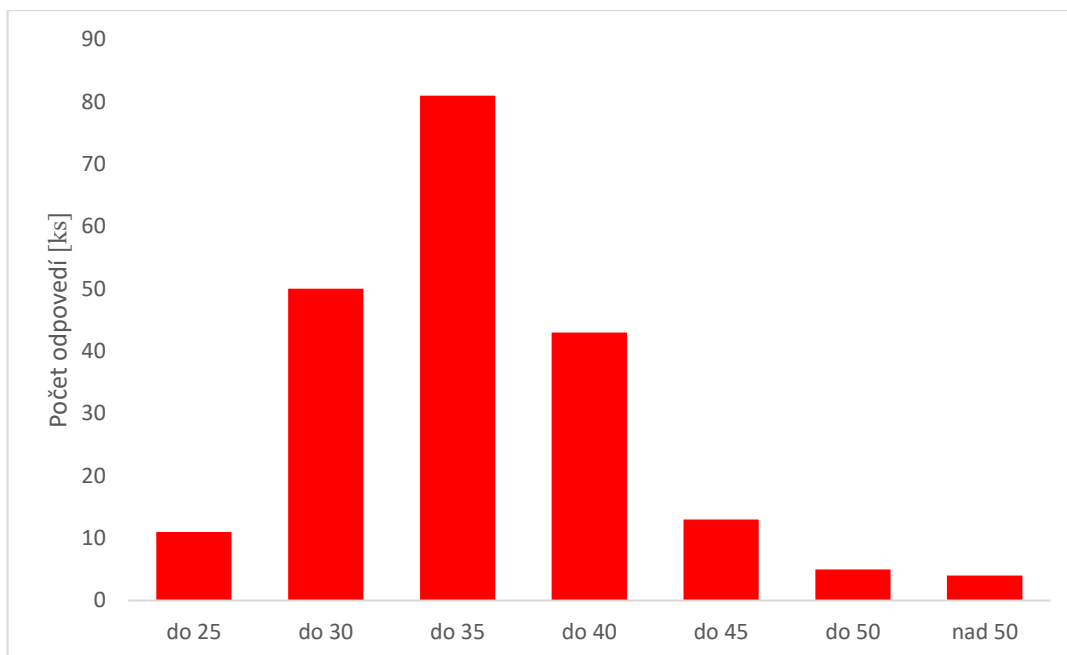
Z celkového počtu 207 oslovených respondentov (rodičov) odpovedalo na anketu 94 % žien a 6 % mužov.

Obrázok 1: Pohlavie rodičov

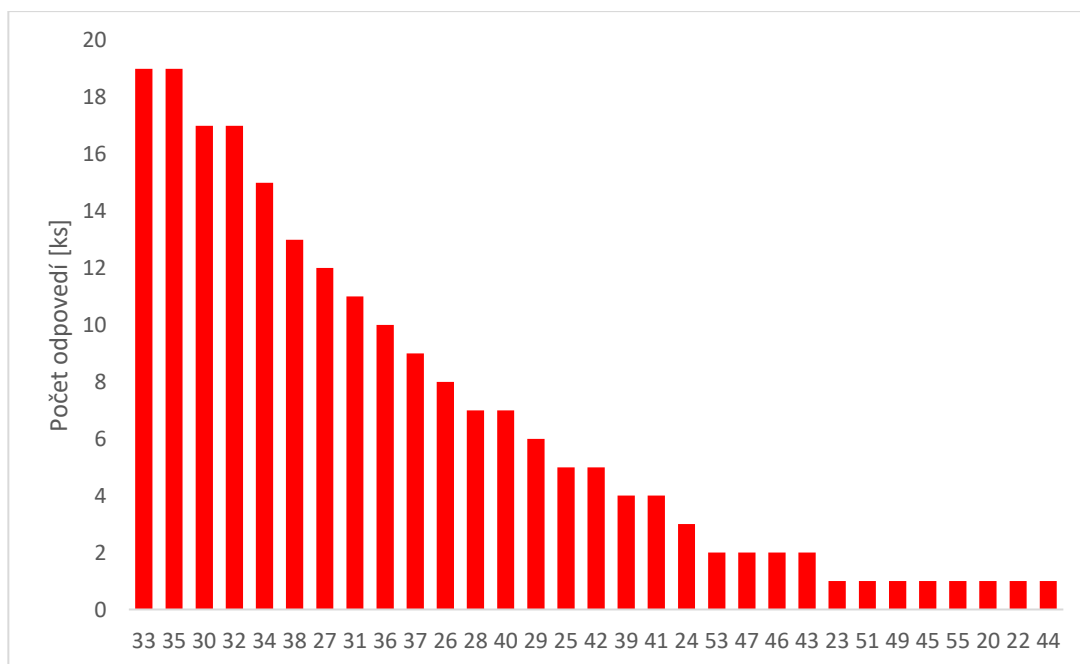
Vek rodičov

Z vyššie opýtaných respondentov uviedlo 11 že sú vo veku od 20 do 25 rokov, 50 sú vo veku do 30 rokov, 81 sú vo veku do 35 rokov, 43 sú vo veku do 40 rokov, 13 sú vo veku do 45 rokov, 5 sú vo veku do 50 rokov a 5 sú vo veku nad 50 rokov.

Obrázok 2: Vekové hladiny rodičov

Najčastejších 10 odpovedí pri konkrétnom veku boli nasledovné: 33 rokov – 19 respondentov, 35 rokov – 19 respondentov, 30 rokov – 17 respondentov, 32 rokov – 17 respondentov, 34 rokov – 15 respondentov, 38 rokov – 13 respondentov, 27 rokov – 12 respondentov, 31 rokov – 11 respondentov, 36 rokov – 10 respondentov a 37 rokov – 9 respondentov.

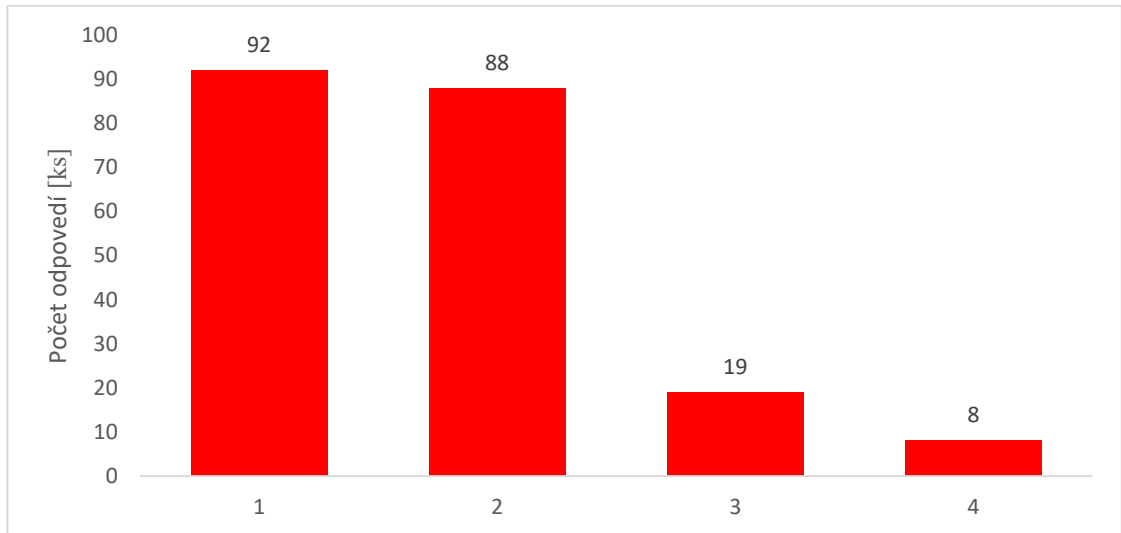

Obrázok 3: Konkrétny vek rodičov

Počet detí

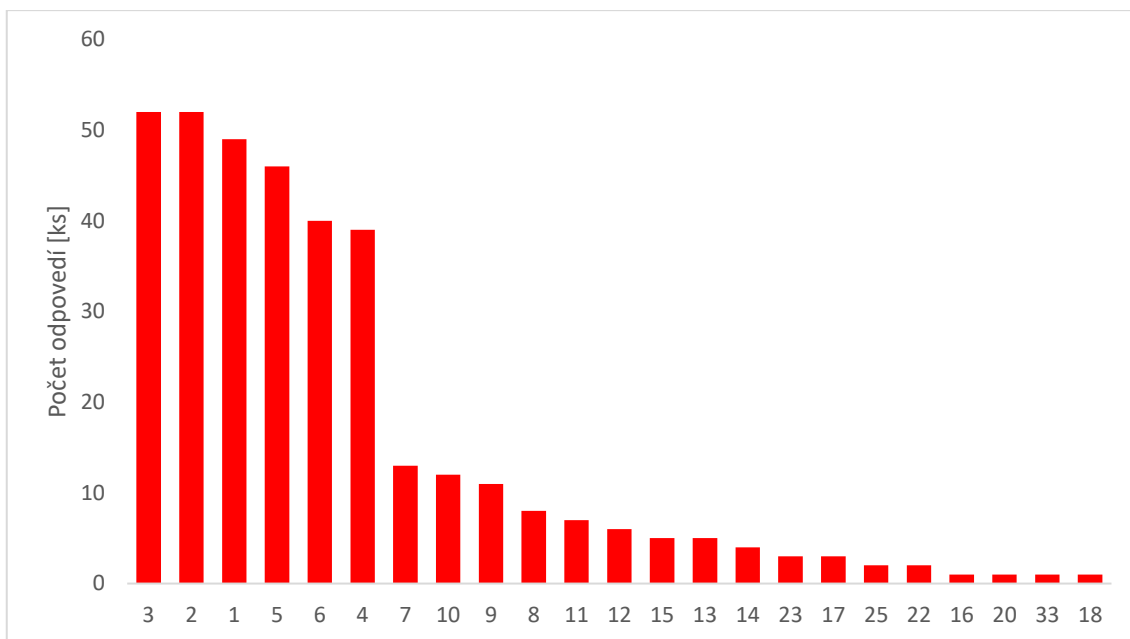
Pri počte detí uviedlo 92 respondentov že majú jedno dieťa, 88 že majú dve deti, 19 respondentov uviedlo že majú tri deti a 8 uviedli že majú štyri deti.

Obrázok 4: Počet detí

Vek detí

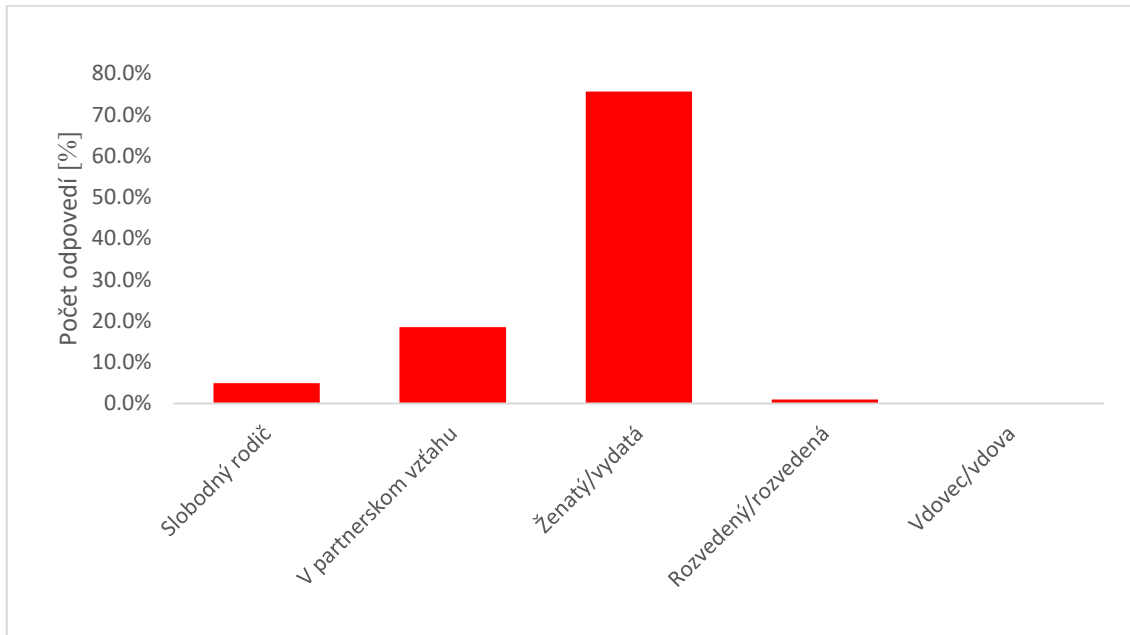
Na otázku ohľadne veku detí odpovedali respondenti nasledovne: 52 uviedlo že majú dieťa vo veku 3 rokov, 52 majú dieťa vo veku 2 rokov, 49 majú dieťa vo veku 1 roka, 46 majú dieťa vo veku 5 rokov, 40 majú dieťa vo veku 6 rokov, 39 uviedlo že majú dieťa vo veku 4 rokov, 13 majú dieťa vo veku 7 rokov, 12 uviedli že majú dieťa vo veku 10 rokov, 11 majú dieťa vo veku 9 rokov a 8 uviedli že majú dieťa vo veku 8 rokov. Spracovaných je 10 najčastejších odpovedí.

Obrázok 5: Vek detí

Rodinný stav

Z celkového počtu opýtaných je: 5 % slobodný rodič, 19 % v partnerskom vzťahu, 76 % ženatý/ vydatá, 1 % rozvedený/ rozvedená a 0 % vdovec/ vdova.

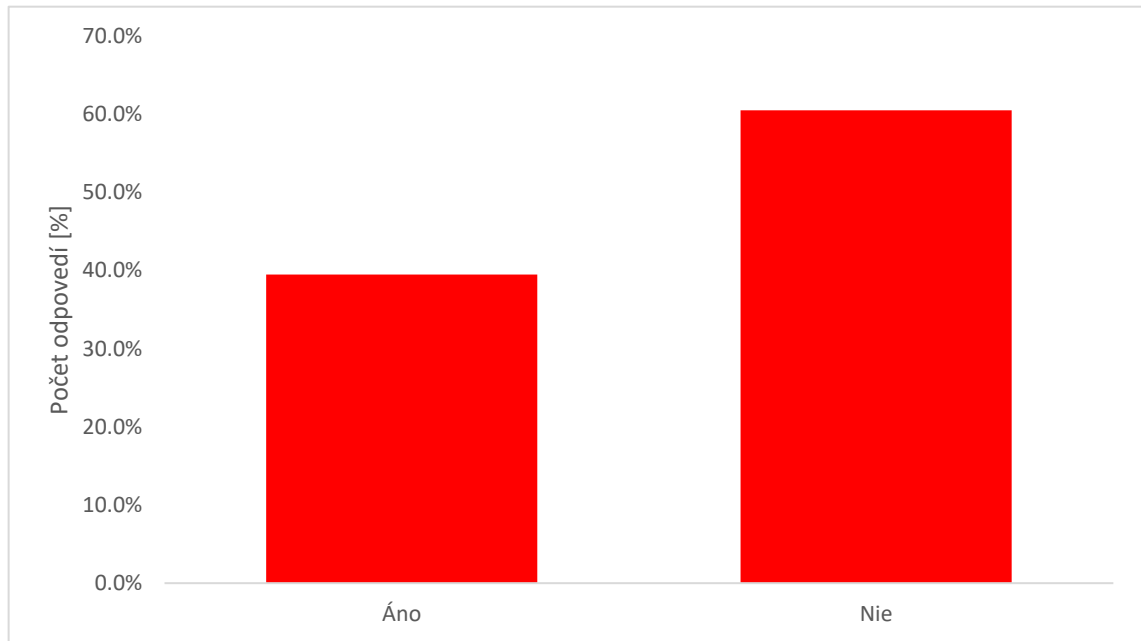

Obrázok 6: Rodinný stav rodičov

5.1 Aké služby využívajú rodiny s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?

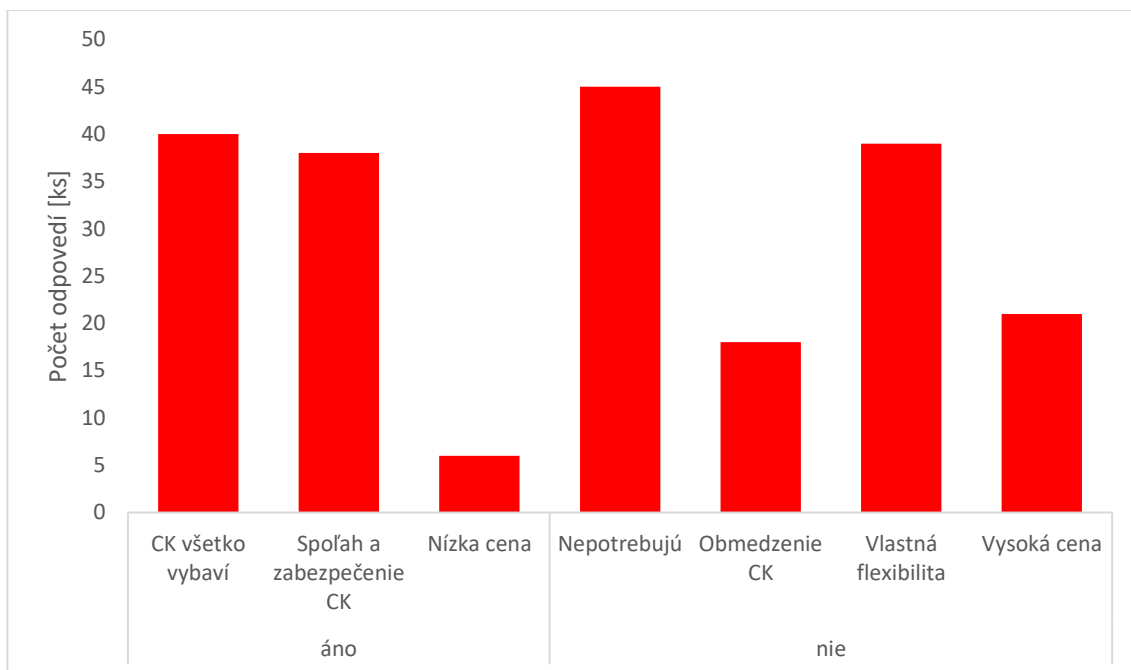
V tejto podkapitole sú poskladané otázky tak, aby sme zistili aké služby rodiny využívajú.

Na otázku či využili pri zahraničných dovolenkách s deťmi služby cestovných kancelárií a cestovných agentúr odpovedali *áno* 40 %, *nie* 60 %.

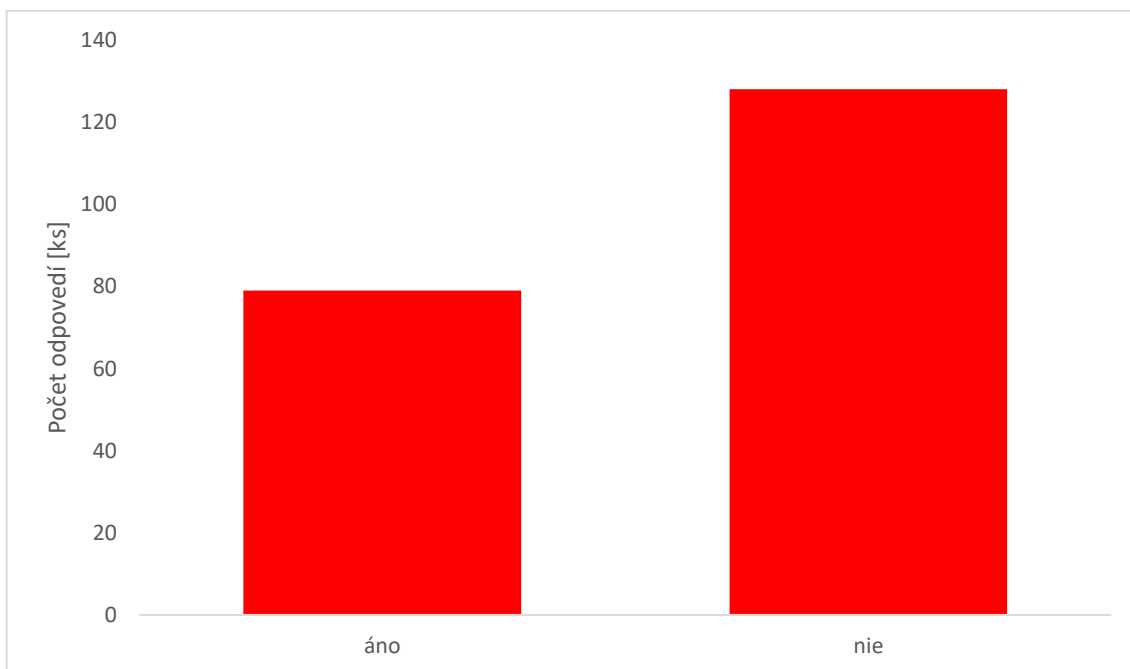
Obrázok 7: Využitie služieb cestovných kancelárií a agentúr

Nadväzujúca otázka bola kladená tak, aby v prípade že využili alebo nevyužili uviedli dôvod prečo. Pri odpovediach „áno“ uviedlo 40 respondentov „cestovná kancelária za nich vybaví všetko“, 38 že „sa na cestovnú kanceláriu môžu spoľahnúť a že zabezpečí potrebné veci“ napr. pri úrazoch a 6 respondentov uviedlo „vyhovujúcu nízku cenu dovoleniek“. Pri odpovediach „nie“ uviedlo 45 respondentov že „ich služby nepotrebujú“, 18 že „ich cestovné kancelárie obmedzujú“ napr. pri termínoch dovoleniek, 39 že „majú radšej flexibilitu a vlastné plánovanie dovoleniek“ a 21 respondentov uviedlo že „majú vysoké ceny“.

Obrázok 8: Dôvody využitia a nevyžitia cestovných kancelárií a agentúr

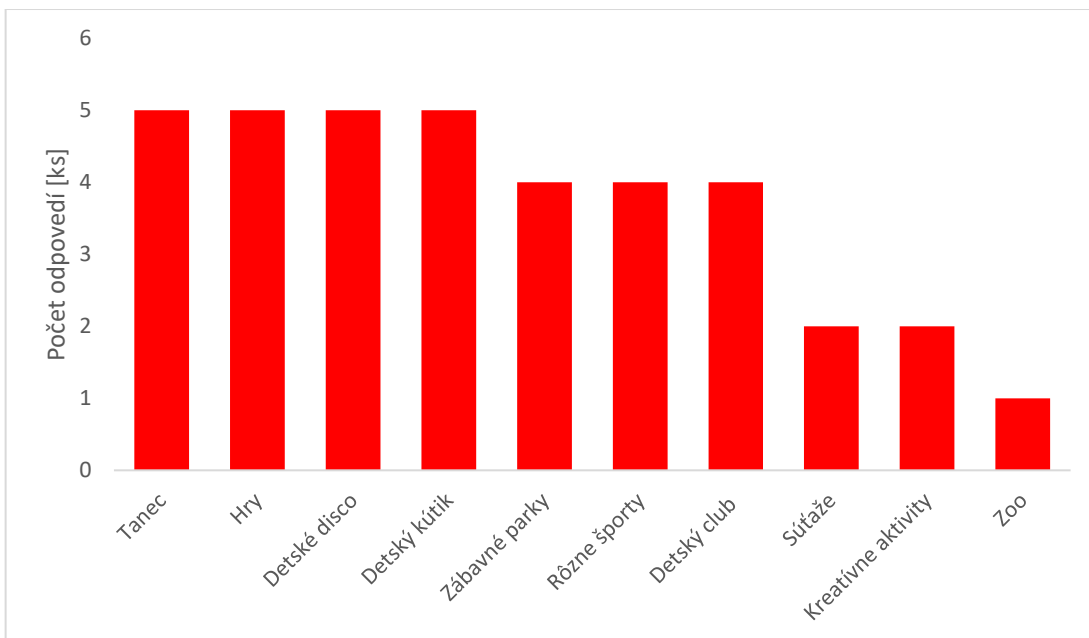
Touto otázkou sme zisťovali, či si rodiny vyberajú zahraničné dovolenky s deťmi v ktorých ponúkajú animačné programy, 79 respondentov uviedlo *áno* a 128 uviedlo *nie*.

Obrázok 9: Výber zahraničných dovoleniek s animačnými programami

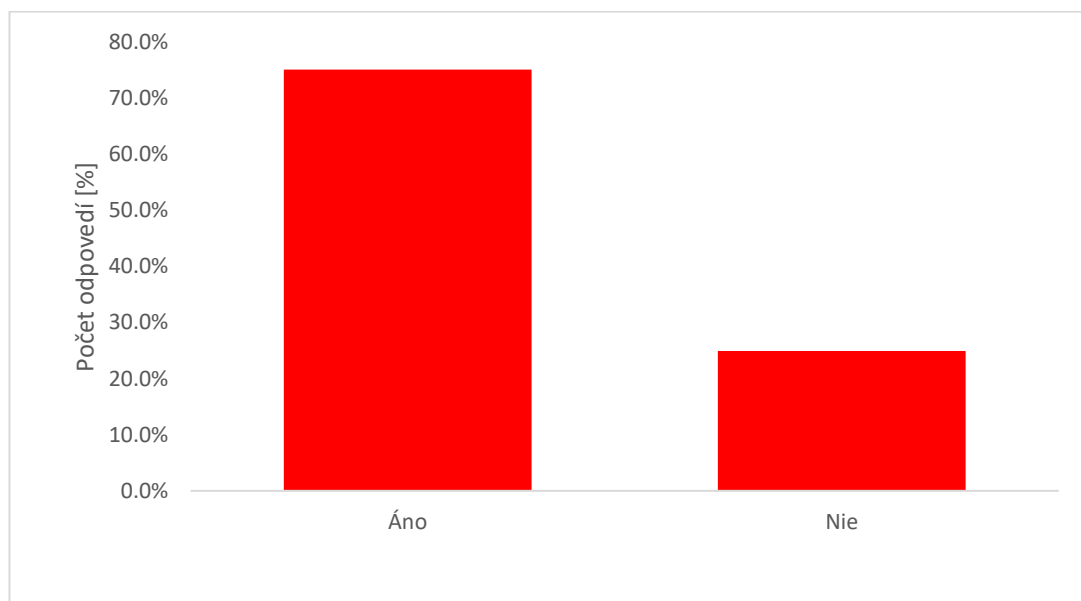
Pri nadväzujúcej otázke sme chceli zistiť, že v prípade ak využili tieto dovolenky nech uvedú, s akým programom. 5 odpovedali s *tancom*, 5 s *hrami*, 5 s *detskou*

diskotékou, 5 s detským kútikom, 4 respondenti odpovedali so zábavnými parkmi, 4 s rôznymi športmi, 4 s detskými klubmi, 2 so súťažami, 2 s kreatívnymi aktivitami a 1 respondent odpovedal ZOO. Nie všetci respondenti s odpoveďou *áno* vyplnili túto otázku.

Obrázok 10: Špecifikácia výberu dovoleniek s animačnými programami

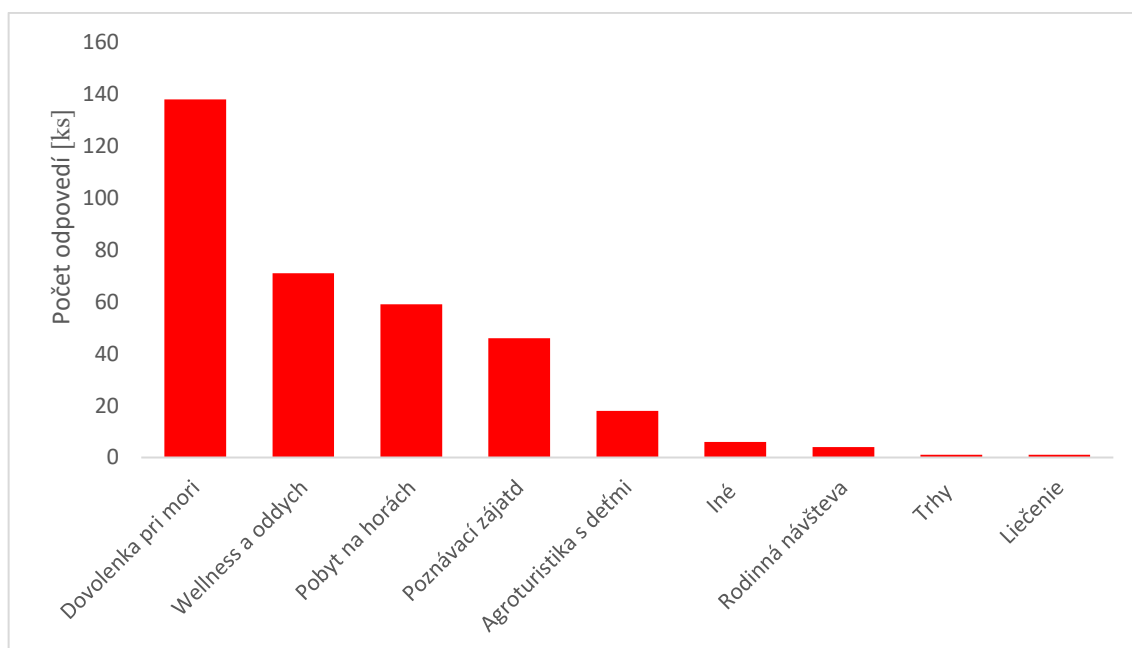
Z celkového počtu opýtaných na otázku či si na zahraničných dovolenkách vyberajú hotely zamerané na rodiny s deťmi odpovedali respondenti 75 % *áno* a 25 % *nie*.

Obrázok 11: Výber hotela zameraných na rodiny s deťmi

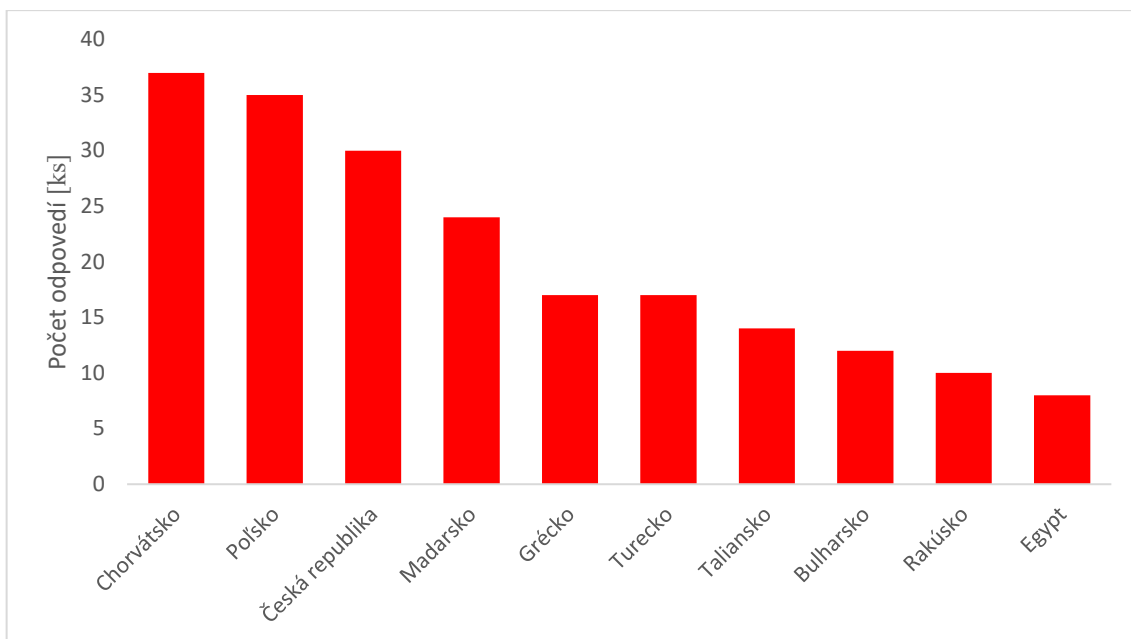
5.2 Kam, na ako dlho a koľko krát do zahraničia cestujú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov?

Pýtali sme sa, aký typ dovolenky s deťmi v zahraničí realizovali za posledný rok (posledných 12 mesiacov). Respondenti odpovedali nasledovne: *dovolenka pri mori* 138 odpovedí, *wellness a oddych* 71, *pobyt na horách* 59, *poznávací zájazd* 46, *agroturistika s deťmi* 18 odpovedí. V odpovedi *iné*, uviedli 4 *návštevu rodiny*, 1 *trhy* a 1 *liečebný pobyt*. V tejto otázke bola možnosť označiť viac odpovedí.

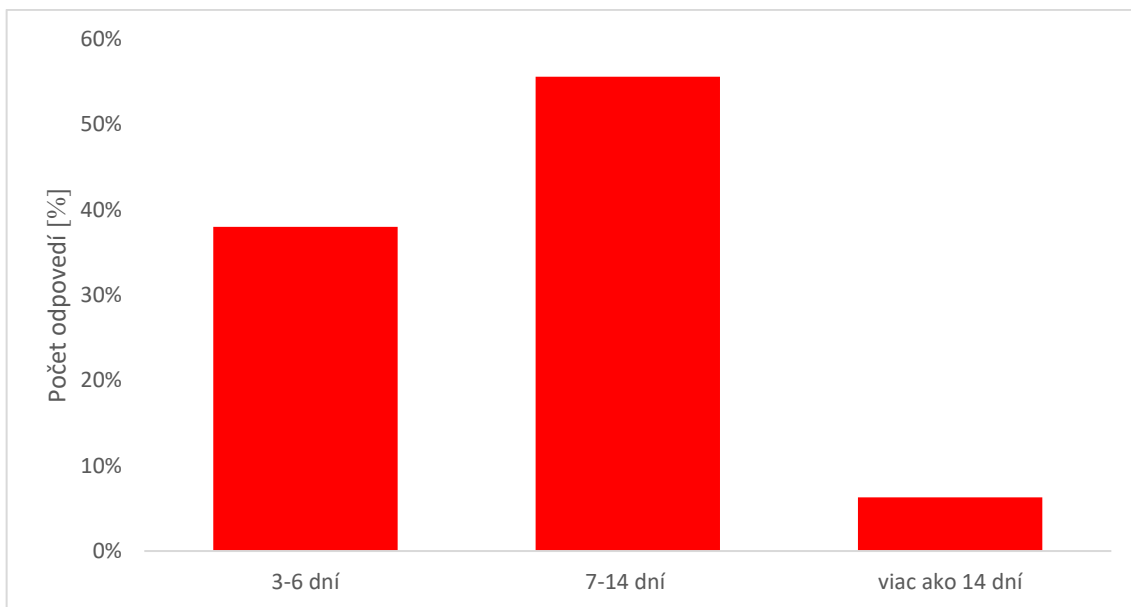
Obrázok 12: Typ dovolenky s deťmi

V grafe (obrázok 13) je zaznamenané, že respondenti odpovedali na otázku, ktoré krajiny v rámci zahraničnej dovolenky s deťmi navštívili za posledný rok (posledných 12 mesiacov), 37 respondentov odpovedalo *Chorvátsko*, 35 *Poľsko*, 30 *Česká republika*, 24 *Maďarsko*, 17 *Grécko*, 17 *Turecko*, 14 *Taliansko*, 12 *Bulharsko*, 10 *Rakúsko* a 8 uviedlo *Egypt*. Otázka bola úplne otvorená, spracovaných je 10 najčastejších odpovedí.

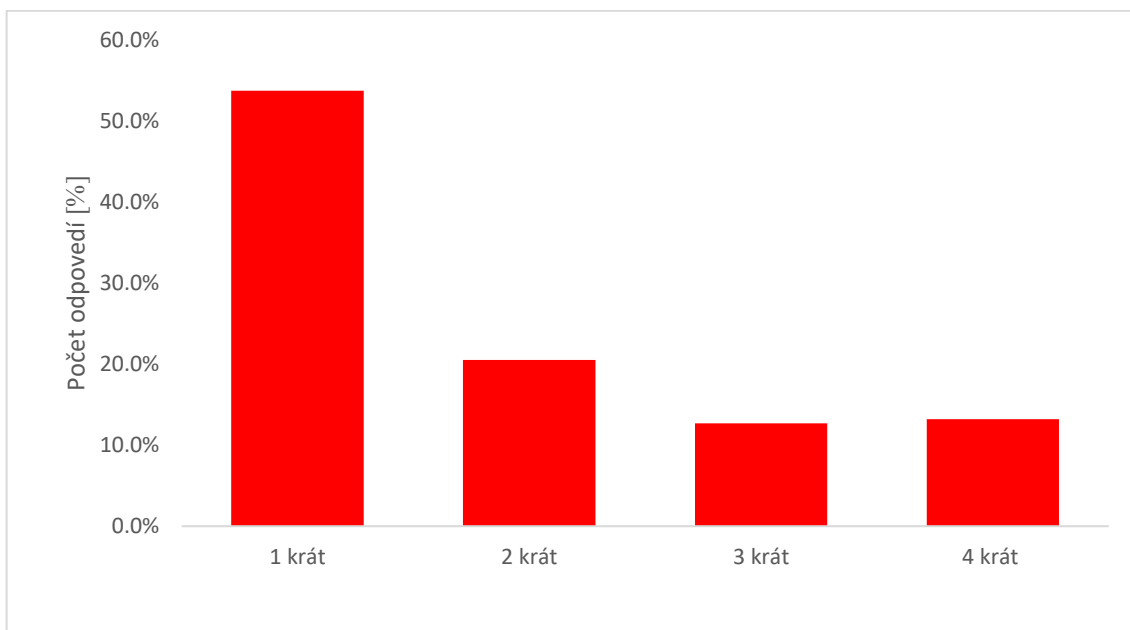
Obrázok 13: Navštívené dovolenkové krajiny

Respondentov sme sa ďalej pýtali, na ako dlho priemerne za posledný rok (posledných 12 mesiacov) cestovali s dieťaťom na dovolenku do zahraničia. Zaznamenali sme, že 38 % cestujú na 3-6 dní, 56 % na 7-14 dní a 6 % na viac ako 14 dní.

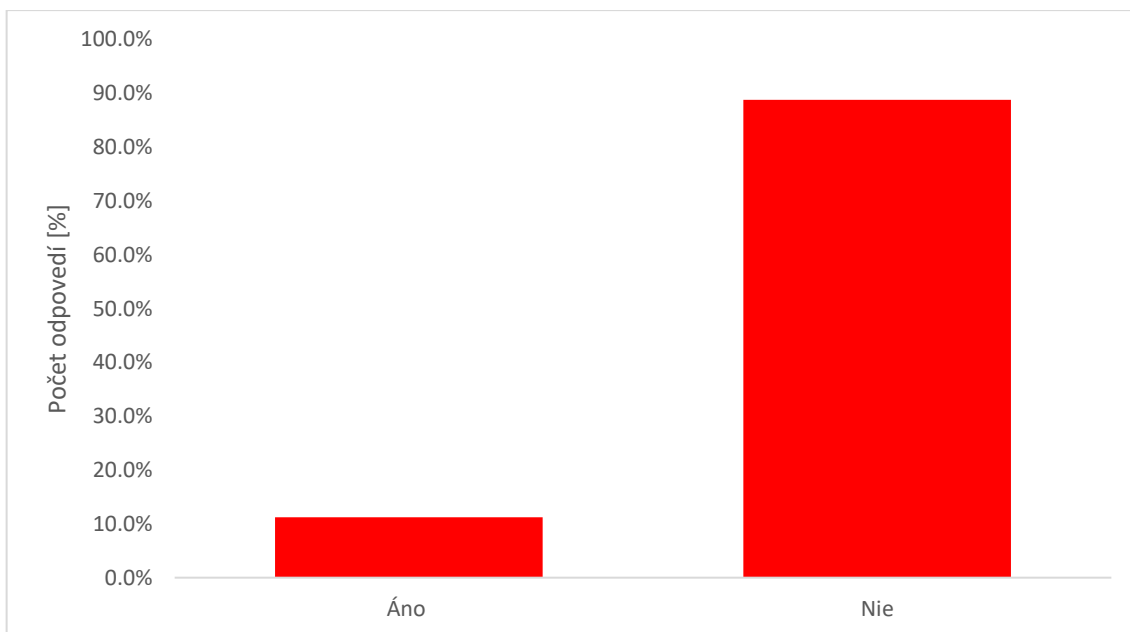
Obrázok 14: Dĺžka dovolenky s dieťaťom

Ďalšou otázkou sme chceli zistiť, ako často za rok (posledných 12 mesiacov) na dovolenku s dieťaťom cestujú, respondenti uviedli 54 % 1 krát za rok, 21 % 2 krát za rok, 13 % 3 krát za rok a 13 % 4 krát za rok.

Obrázok 15: Frekvencia zahraničných dovoleniek s dieťaťom

Na otázku, či boli rodičia za posledný rok na zahraničnej dovolenke, ktorá trvala minimálne 3 noci bez detí, odpovedali *áno* v počte 11 % a *nie* 89 %.

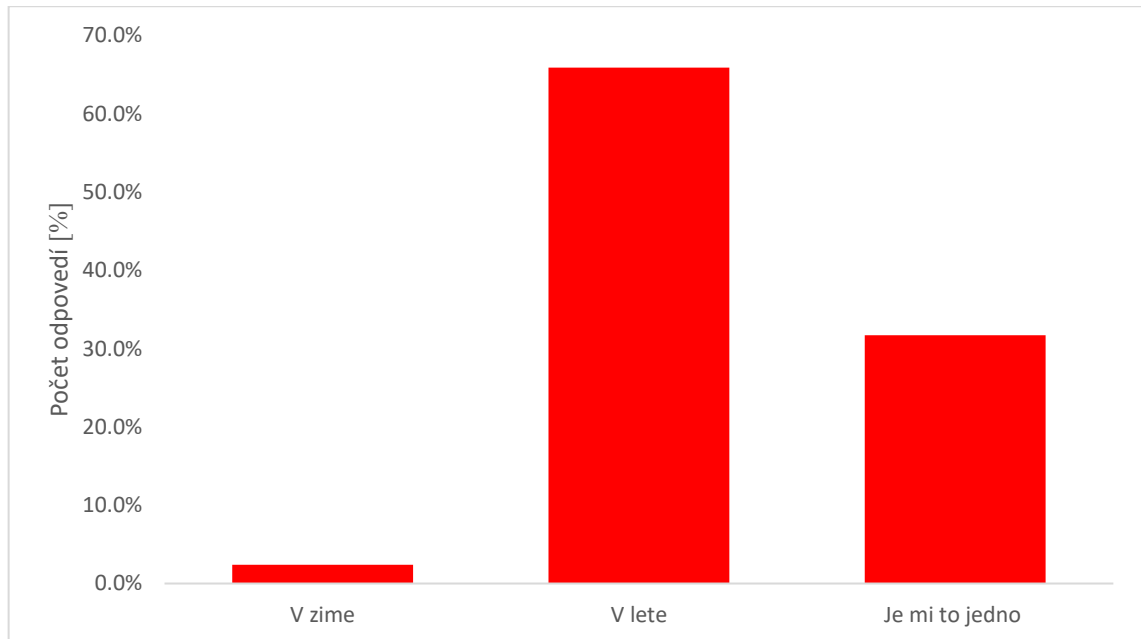

Obrázok 16: Dovolenka bez detí

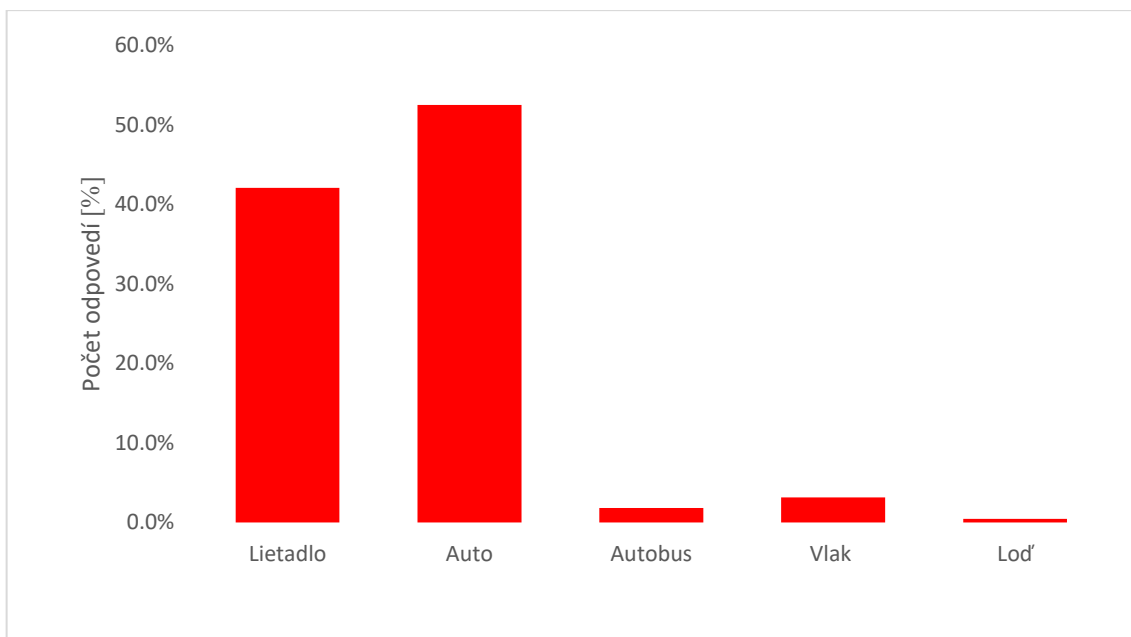
5.3 Aké sú preferencie rodín s deťmi do šiestich rokov pri cestovaní do zahraničia?

V grafe (obrázok 17) je zaznamenané, ako respondenti odpovedali na otázku, kedy preferujú zahraničnú dovolenku s deťmi, 2 % v zime, 66 % v lete a 32 % odpovedalo že *im je to jedno*.

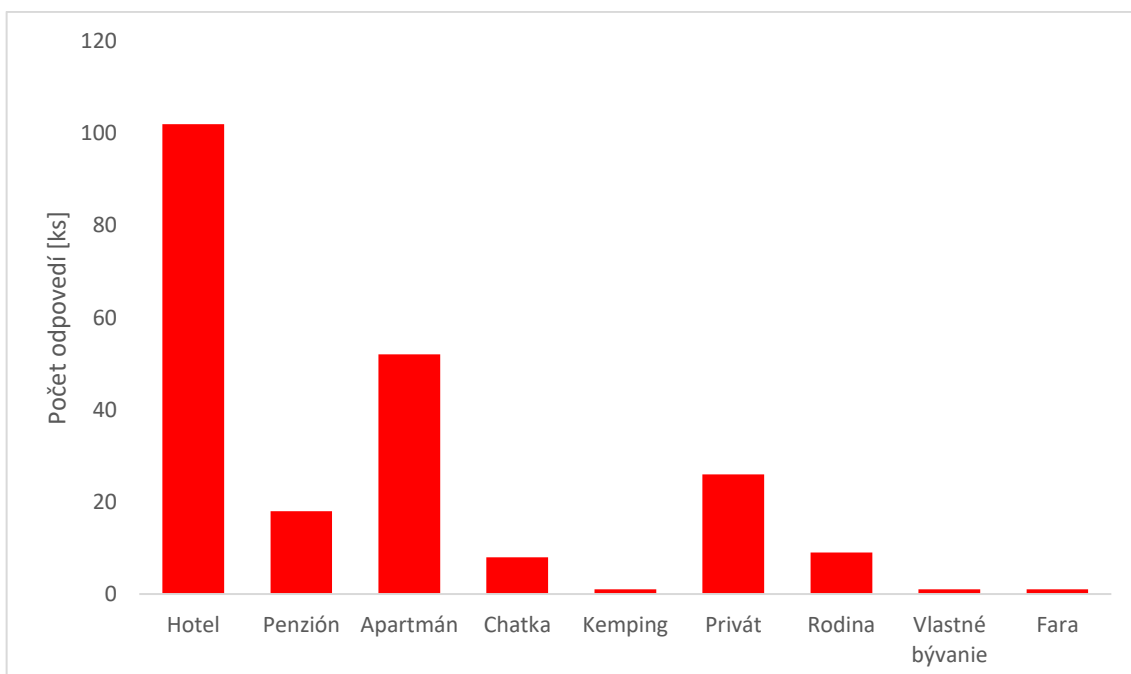
Obrázok 17: Výber dovolenky s deťmi podľa ročného obdobia

Pýtali sme sa, akým typom dopravného prostriedku cestovali na dovolenku s deťmi do zahraničia za posledných 12 mesiacov. Respondenti odpovedali nasledovne: lietadlom 42 %, autom 53 %, autobusom 2 %, vlakom 3 % a loďou 0,5 %.

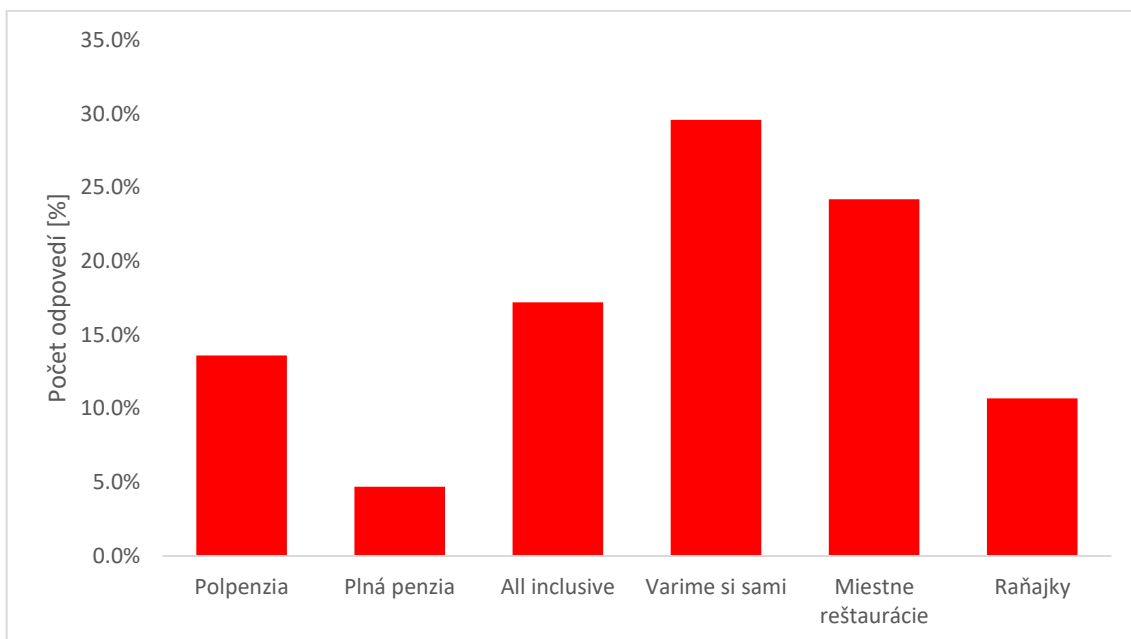
Obrázok 18: Typ využitého dopraveného prostriedku

Ďalej sme sa pýtali, aký typ ubytovania preferujú na zahraničných dovolenkách s deťmi, ktoré realizovali za posledných 12 mesiacov. Respondenti uviedli 102 odpovedí *hotel*, 18 *penzión*, 52 *apartmán*, 8 *chatka*, 1 *kemping*, 26 odpovedí *privát*, 9 *pri rodine*, 1 *vlastné bývanie* a 1 dokonca odpovedal *fara*.

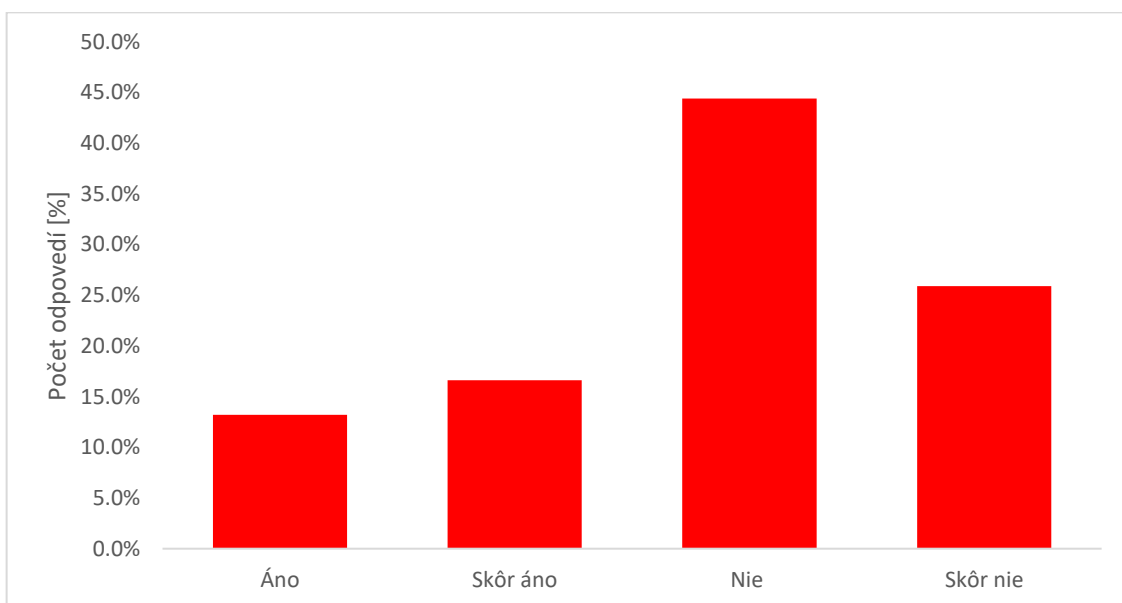
Obrázok 19: Typ využívaného ubytovania

Z celkového počtu opýtaných na otázku, akú stravu najčastejšie volili pri zahraničných dovolenkách s deťmi uviedlo: *polpenziu* 14 %, *plnú penziu* 5 %, *all inclusive* 17 %, *varia si sami* 30 %, *miestne reštaurácie* 24 % a *raňajky* uviedlo 11 %.

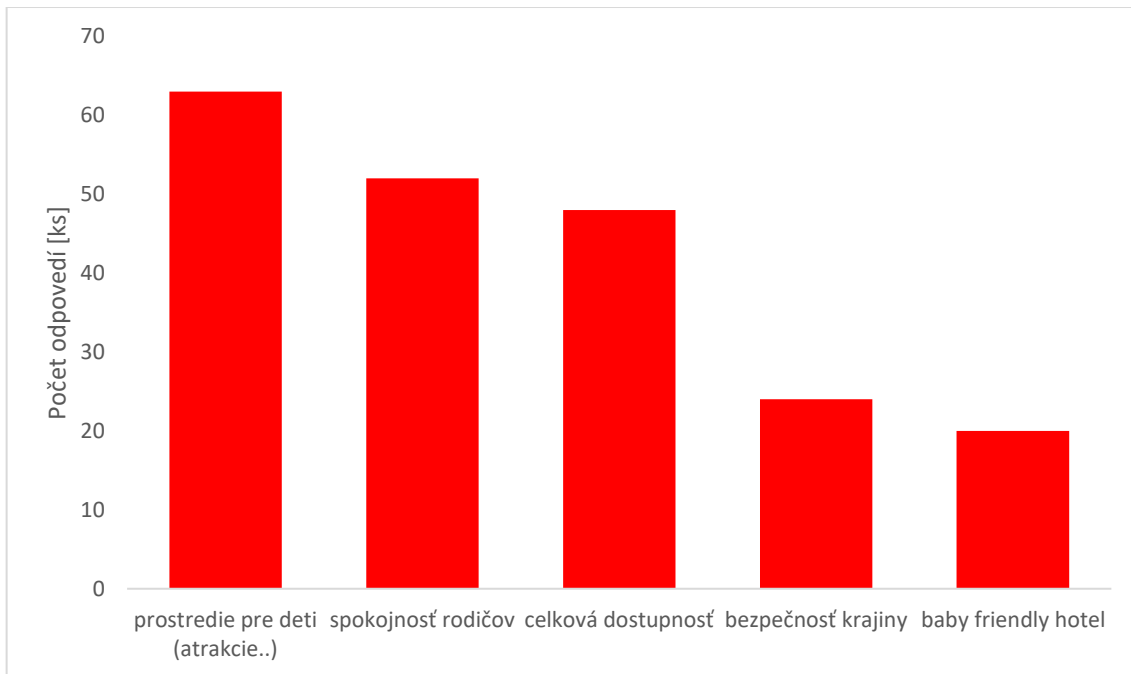
Obrázok 20: Typ preferovanej stravy

V grafe (obrázok 21) je zaznamenané, ako respondenti odpovedali na otázku, či sa deti podieľajú na rozhodovaní o výbere zahraničnej dovolenky, 13 % *áno*, 17 % *skôr áno*, 44 % *nie* a 26 % *skôr nie*.

Obrázok 21: Rozhodovanie detí o výbere zahraničných dovoleniek

Najdôležitejšie pre rodičov pri výbere zahraničnej dovolenky s deťmi je prostredie pre deti (atrakcie, animácia, vybavenie a iné) v počte odpovedí 63, spokojnosť rodičov 52, celková dostupnosť (do mesta, k moru, k obchodom a iné) 48, bezpečnosť krajiny v počte 24 a baby friendly hotely 20.

Obrázok 22: Dôležitosť pri výbere dovoleniek s deťmi

6. DISKUSIA

Tento typ cestovného ruchu si nárokuje na lepšie pochopenie tohto odvetvia, preto sme sa rozhodli realizovať výskum v tomto odvetví. Výskum tejto práce priniesol mnoho informácií, či už sú to informácie ktoré potvrdzujú tvrdenia iných autorov, alebo tvrdenia, ktoré sa rázne odlišujú.

Schänzel & Yeoman (2015) uvádzajú, že cestovný ruch rodín s deťmi rastie stále rýchlejšie ako ostatný cestovný ruch. Napriek zániku tradičných rodinných modelov hrá cestovný ruch veľmi dôležitú úlohu. V dnešnej dobe poznáme rodinu s minimálne dvomi členmi (jeden rodič a jedno dieťa), rozvedené rodiny (dvaja rodičia a nevlastné deti) a čoraz viac rodín s rodovou orientáciou (dvaja heterosexuálni rodičia s deťmi). Na čo môžeme reagovať tým, že z nášho výskumu je najviac ľudí zosobášených, menej je vo vzťahu a ešte menej je slobodných. Rozvedení rodičia boli dvaja.

Gučík (2010) uviedol, že najčastejšie je využívaný krátkodobý cestovný ruch a jednoduché výlety a taktiež, že priemerný pobyt na dovolenke v zahraničí je 10 dní. U nás respondenti uviedli, že priemerne za posledných 12 mesiacov cestovali s dieťaťom na dovolenku do zahraničia na 3-6 dní a to 38 %, na 7-14 dní a to 56 %, a 6 % na viac ako 14 dní. Ukazuje to, že do zahraničia cestujú rodiny najčastejšie na týždeň a dlhšie a až druhá najčastejšia odpoveď je, že cestujú na krátkodobé výlety na 3-6 dní.

Gučík (2010) tiež uviedol, že ak by sme sa mali baviť o dlhodobom cestovnom ruchu, tak môžeme jednoznačne potvrdiť, že Slováci cestujú do zahraničia najčastejšie kvôli pobytu pri mori alebo kvôli návšteve známych a príbuzných. Na čo sme sa pýtali aj nami oslovených respondentov a odpovedali najčastejšie, že chodia na dovolenku k moru, na wellness pobyty, na pobyt na horách, poznávací zájazd. Čiže s tvrdením, že najviac navštevujú dovolenky pri mori môžeme súhlasiť, ale s tvrdením o návšteve rodiny či príbuzných súhlasiť nemôžeme.

Gučík (2010) tiež uviedol, že pri výbere dovolenky sa cca 60 % obyvateľov obracia na cestovné kancelárie a 35 % obyvateľstva si organizuje dovolenku samo. Túto otázku sme kládli aj my našim respondentom, či využili pri zahraničných dovolenkách s deťmi služby cestovných kancelárií a cestovných agentúr, no ich odpovede boli protikladné to znamená že 40 % uviedlo áno a 60 % nie, že si radšej organizujú dovolenky sami. Z respondentov ktorí odpovedali nie, sú dôvody, že ich

služby nepotrebujú, že ich cestovné kancelárie obmedzujú napr. pri termínoch dovoleniek, majú radšej vlastné plánovanie dovoleniek a že cestovné kancelárie majú vysoké ceny.

Zapájanie detí do plánovania a rozhodovania o výbere zahraničnej dovolenky uviedli rodičia ako najčastejšiu odpoveď nie a to 44 %, skôr nie 26 %, skôr áno 17 % a najmenej častú odpoveď áno 13 %. Vo výskume ktorý realizoval Jenss (2015) uviedlo, až 87 % rodičov na celom svete, že zapájajú deti do rozhodovania a plánovania pri výbere dovolenky. Môže to byť zapríčinené tým, že v západných krajinách majú iný spôsob výchovy, alebo tým, že náš výskum bol realizovaný na deťoch do 6 rokov. V Jensovom výskume boli oslovované deti vo veku 6-18 rokov, z čoho vyplýva že deti v staršom veku budú rozhodovať o tom, kam a na akú zahraničnú dovolenku s rodičmi pôjdu.

Rodiny s deťmi najčastejšie na dovolenky cestujú autom a lietadlom,. Na čo poukazuje aj čiastočne sa zhodujúce tvrdenie Price & Matthews (2013), ktorí uviedli, že rodiny s deťmi si väčšinou volia autá alebo vlaky. Ako dôvod uvádzajú to, že si môžu vybrať slobodu a služby ktoré sú flexibilné na plánovanie.

Rodičia chodia na zahraničné dovolenky trvajúce minimálne 3 noci bez detí, v minimálnom počte a to len 11 %.

Vo výskumnom šetrení Štefeka (2017) boli zisťované stravovacie preferencie rodín s deťmi v hoteloch. Respondenti uviedli, že najviac a to 37,9 % sa stravujú polpenziou, 31 % all inclusiv, 12 % plnou penziou. O niekoľko percent menej uviedlo,že sa stravuje samo a to 10,3 % a najmenej respondentov uviedlo že preferujú len raňajky 8,6 %. To poukazuje na to, že o 3 roky neskôr sa výrazne zmenili preferencie rodín s deťmi na dovolenkách a najčastejšie preferujú stravu, kde si varia sami 30 %, miestne reštaurácie 24 %, all inclusive 17 %, polpenziu 14 %, raňajky uviedlo 11 % a plnú penziu 5 %.

7. ZÁVERY

Cieľom tejto diplomovej práce bolo zistiť, aké konkrétne preferencie majú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia. Prešli a preštudovali sme dostupné literárne a internetové zdroje týkajúce sa cestovného ruchu, cestovania a preferencií rodín s deťmi. Na ich základe sme vytvorili okruhy tém a následne aj anketové šetrenie. V anketovom šetrení boli oslovené len rodiny z deťmi zo Slovenska. Dáta, ktoré sme od nich získali boli zanalyzované a následne spracované v praktickej časti diplomovej práce. Z týchto dát bolo zistené, aké služby využívajú, kam, na ako dlho, ako často cestujú a aké majú preferencie. Tieto dáta slúžia ako odpoveď na nami stanovené výskumné otázky.

Z rodičov v anketovom šetrení odpovedali najčastejšie ženy. Rodičia spadajú do vekovej kategórie 30-35 rokov, najčastejšie majú po 1 dieťaťi, najčastejší vek detí je 3 roky, 2 roky a 1 rok, a ich najčastejší rodinný stav je ženatý/vydatá.

Slovenské rodiny s deťmi často nevyužívajú služby cestovných kancelárií a agentúr, z dôvodu že ich nepotrebnú a že majú radšej vlastné flexibilné plánovanie dovoleniek. Taktiež nevyužívajú dovolenky s animačnými programami. V prípade že ich využívajú, tak najčastejšie s tancom, detským kútikom a hrami. A však pri výbere hotela dbajú na to, aby bol zameraný na deti.

Dovolenky si rodiny s deťmi najviac užívajú v Chorvátsku, Poľsku či v Českej republike, 1 x do roka, s priemernou dĺžkou 7-14 dní a najčastejšie ju realizujú pri mori alebo wellness centrách. Väčšina rodičov nechodíva na dovolenky bez detí.

Najviac využívaným ročným obdobím pre dovolenky s deťmi je leto, cesty sú realizované autom či lietadlom. Rodiny sa najčastejšie ubytovávajú v hoteloch. Na dovolenkách si najradšej varia sami, čo môže byť zapríčinené tým, že sa rodiny ubytovávajú aj v apartmánoch, privátoch či chatkách. Deti do rozhodovacieho procesu o výberoch dovoleniek nezapájajú, avšak je pre nich dôležité, aby dovolenkové prostredie bolo vhodné pre deti (atrakcie, animácie, vybavenie a iné).

Nami realizovaný výskum priniesol veľa zaujímavých informácií, ktoré sa v niektorých prípadoch nezhodujú s výskumami iných autorov. Avšak informácie by mohli byť prínosom aj pre budúce štúdie a v praxi pre tvorby produktov či ponúk cestovného ruchu. Veľmi by ma zaujímalo, ako by tento výskum vyzeral budúci rok,

z dôvodu ovplyvnenia cestovného ruchu momentálne pretrvávajúcou nákazou vírusom COVID-19.

8. SÚHRN

Cieľom diplomovej práce bolo zistiť, aké preferencie v cestovaní do zahraničia majú slovenské rodiny s deťmi do šiestich rokov. Ďalšími cieľmi bolo zistiť na ako dlho, kam najčastejšie do zahraničia cestujú, aký typ zahraničnej dovolenky preferujú, ako často, akými dopravnými prostriedkami do zahraničia cestujú, aký typ ubytovania a stravy v zahraničí preferujú na dovolenke. Ďalej zistiť, či ich ovplyvňujú deti pri výbere zahraničnej dovolenky a či využívajú zahraničné dovolenky s animačnými službami, ak áno aké.

Teoretická časť práce je zložená z odbornej literatúry, štúdií a výskumov ako v zahraničí, tak na Slovensku.

V praktickej časti sme prostredníctvom ankety zisťovali preferencie slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia. Otázky boli situované tak, aby sme zistili na ako dlho cestujú, kam, ako často, akými dopravnými prostriedkami, či ich ovplyvňujú deti pri výbere dovolenky a iné. Výsledky ukazujú že najčastejšie cestujú na 7-14 dní, do Chorvátska, Poľska či Českej republiky, najčastejšie 1 x do roka. Ako najčastejší dopravný prostriedok si volia auto a najčastejší typ ubytovania hotely. Na dovolenkách si najradšej varia sami, čo môže byť zapríčinené tým, že sa rodiny ubytovávajú aj v apartmánoch, privátoch či chatkách. Deti ich pri výbere dovoleniek neovplyvňujú. Celkové vyhodnotenie cestovných preferencií rodín s deťmi je zaznamenané v grafoch v praktickej časti.

V diskusii porovnávam výsledky z iných štúdií a výskumov ktoré boli realizované na rovnakú tému a v záveroch sú stručne zhrnuté výsledky práce.

9. SUMMARY

The aim of the diploma thesis was to find out what preferences Slovak families with children up to six years of age have in traveling abroad. Other goals were to find out for how long, where they most often travel abroad, what type of holiday abroad they prefer, how often, by what means of transport they travel abroad, what type of accommodation and meals they prefer on holiday abroad. Furthermore, find out whether they influence children when choosing a holiday abroad and whether they use foreign holidays with animation services, if so.

The theoretical part of the work is composed of professional literature, studies and research both abroad and in Slovakia.

In the practical part, we surveyed the preferences of Slovakia families with children under six years of age when traveling abroad. The question were situated in order to find out how long they travel, where, how often, by what means of transport, whether they influence children when choosing a holiday and others. The results show that they most often travel for 7-14 days, to Croatia, Poland or the Czech Republic, most often once a year. As the most common means of transport, they choose hotels and the most common type of accommodation in hotels. On holidays they prefer to cook for themselves, which can be caused by the fact that families are also accommodated in apartments, private homes or cottages. Children do not influence them when choosing holidays. The overall evaluation of travel preferences of families with children is recorded in the graphs in the practical part.

In the discussion i compare the results from other studies and research that were carried out on the same topic and in the conclusion briefly summarized in the results of the work.

10. REFERENČNÝ ZOZNAM

- Backer, E. (2012) Investigating the 'family life cycle' model in tourism. In H. Schänzel, & I. Yeoman, & E. Backer, (Eds.), *Family tourism, multidisciplinary perspectives* (pp. 156- 170). Bristol: Channel view publications.
- Carr, N. (2011) *Children's and families' holiday experiences. Contemporary geographies of leisure, tourism and mobility*. London and New York: Routledge.
- Fojtáčková, H. (2011) *Aktuální trendy cestovního ruchu v kontextu řešení regionálních disparit: Sborník vědeckých příspěvků*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s.r.o.
- Francová, E. (2003) *Cestovní ruch*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Goeldner, R. Ch., & Ritchie, B. R. J. (2014) *Cestovní ruch: Principy, příklady, trendy*. Brno: BizBooks
- Gregorová, B., Neradný, M., Klaučo, M., Masný, M., & Balková, N. (2015) *Cestovní ruch a regionální rozvoj*. Banská Bystrica: Belianum.
- Gúčík, M., Šípková, I. (2004) *Globalizácia a integrácia v cestovnom ruchu*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism.
- Gúčík, M. (2010) *Cestovní ruch: Úvod do štúdia*. Banská Bystrica: DALI-BB, s.r.o. pre Slovak-Swiss Tourism.
- Hesková, M., a kol. (2011) *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy (2nd ed)*. Praha: Nakladatelství Fortuna.
- Horner, S., & Swarbrooke, J. (2003) *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: Aplikovaný marketing služeb*. Praha: Garda Publishing, a.s.
- Chadwick, A., R. (2010). Concepts, definitions, and measures used in travel and tourism research. In S. Page & J. Connell (Eds.), *Tourism volume 2: the development of tourism as a social science subject*. (pp. 370-387). Los Angeles, London, New Delhi, Sage.
- Indrová, J., a kol. (2007) *Cestovní ruch: základy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze.
- Jakubíková, D. (2012) *Marketing v cestovním ruchu: Jak uspět v domácí i světové konkurenci*. Praha: Garda Publishing, a.s.

- Kotíková, H., & Schwartzhoffová, E. (2014) *Cestovní ruch a rekreace: Organizace, řízení a marketing v destinaci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci FTK.
- Linderová, I. (2008) *Hotely priateľské k deťom – trend na trhu ubytovacích služieb v Európe*. Ekonomická revue cestovného ruchu: vedecký časopis Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB.
- Lovasová, L., Hanušová, J., & Hellebrandová, K. (2005) *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka Bezpečí
- Matlovičová, K., Klamár, R., & Mika, M. (2015) *Turistika a je formy*. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied.
- Matoušek, O. (2003) *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologie nakladatelství.
- Mowforth, M., & Munt, I. (1998) *Tourism and sustainability: New tourism in the Trird World*. London and New York: Routledge.
- Novacká, L., & Kulčáková, M. (1996) *Klient v cestovnom ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela.
- Olšovská, D. (2018) *Cestování travelling*. Olomouc.
- Orieška, J. (2011) *Služby v cestovnom ruchu, 2 časť*. Banská Bystrica: DALI-BB, s.r.o. pre Slovak-Swiss Tourism.
- Sopóci, J., & Búzik, B. (2006) *Základy sociológie (4nd ed)*. Bratislava: Mladé léta – Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Southall, C. (2012). UK Family Tourism: Past, Present and Future Challenges. Schänzel, H., Yeoman, I., & Backer, E., (Eds.), *Family Tourism, Multidisciplinary Perspectives* (pp. 57). Bristol: Channel view publications.
- Sysel, J., & Zurynek, J. (2009) *Management cestovní kanceláře a cestovní agentury*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.
- Vysekalová, J. (2004) *Psychologie spotřebitele: Jak zákazníci nakupují*. Praha: Garda

Internetové zdroje

Ambrosio, D', R. (6.11.2019) US Family Travel Survey 2019: Families Treasure Vacation Time. Retrieved 21.1.2020 from Family Travel Asociation <https://familytravel.org/2019-family-travel-survey-results-are-in/>

Anonymous (2016) *Investice do rozvoje vzdělávání: Rodinná politika*. Retrieved 25.1.2020 from DOCPLAYER. <https://docplayer.cz/888067-1-rodinna-politika-1-1-rodina-1-1-1-deleni-rodiny.html>

Anonymous (11.2018) *Role children play within tourism decision making process*. Retrieved 29.1.2020 from UKEssays. <https://www.ukessays.com/essays/psychology/role-children-play-within-tourism-decision-making-process-psychology-essay.php>

Anonymous, (7.1.2020), Travel trends index: *November travel trends index*. Retrieved 17.1.2020 from U.S.TRAVEL ASSOCIATION https://www.ustravel.org/system/files/media_root/document/Research_Travel-Trends-Index.pdf

Anonymous, (20.1.2020), *International tourism growth continues to outpace the global economy*. Retrieved 12.5.2020 from WORLD TOURISM ORGANIZATION A UNITED NATIONS SPECIALIZED AGENCY <https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-outpace-the-economy>

Anonymous. *Child welfare and the travel industry: Global good practice guidelines*. Retrieved 1.3.2020 from G Adventures. https://media.gadventures.com/media-server/dynamic/admin/flatpages/ChildWelfareGuidelines_-_CodeofConduct.pdf, https://media.gadventures.com/media-server/dynamic/admin/flatpages/17-502-00-PT-GL_Child_Welfare_Guidelines_v4_03_2018.compressed.pdf

Anonymous. *Vstúpte s dieťaťom*. Retrieved 4.2.2020 from Únia materských centier. <http://materskecentra.sk/vstupte-s-dietatom/>

Hurdová, V. (17.8.21016), *5 důvodů proč táhnout děti světa kraj*. Retrieved 12.5.2020 from Krkavčí matka. <http://www.krkavcimatka.cz/2016/08/5-duvodu-proc-tahnout-deti-sveta-kraj.html>

- Jenss, R. (27.5.2015) Family Travel Association. *For better or worse, let kids influence your holiday decisions*. Retrieved 28.1.2020 from Family Travel Association. <https://familytravel.org/homeaway-kidfluencer-survey-let-kids-influence-your-holiday-decisions/>
- Jenss, R. (21.9.2015) Family Travel Association. *FTA SPOTLIGHT: Re/Defining family travel-The future of family travel*. Retrieved 21.1.2020 from Family Travel Association. <https://familytravel.org/fta-spotlight-the-future-of-family-travel/>
- Mottiar, Z., & Quinn, D. (2012) Hospitality & Society. *Is a self-catering holiday with the family really a holiday for mothers? Examining the balance of household responsibilities while on holiday from a female perspectives*. Retrieved 24.2.2020 from Academia. https://www.academia.edu/19217563/Is_a_self-catering_holiday_with_the_family_really_a_holiday_for_mothers_Examining_the_balance_of_household_responsibilities_while_on_holiday_from_a_female_perspective
- Nickerson, N., & Jurowski, C. (6.10.2000) Journal Of Vacation Marketing. *The influence of children on vacation travel patterns*. Retrieved 28.1.2020 from ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/240284965_The_influence_of_children_on_vacation_travel_patterns
- Pomfret, G., & Varley, P. (3.4.2019) Leisure Studies. *Families at leisure outdoors: well-being through adventure*. Retrieved 21.1.2020 from Taylor & Francis Online. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02614367.2019.1600574>
- Price, L., & Matthews, B. (2013) Journal of Transport Geography. *Travel time as quality time: parental attitudes to long distance travel with young children*. Retrieved 4.2.2020 from DOCPLAYER. <https://docplayer.net/103178458-This-is-a-repository-copy-of-travel-time-as-quality-time-parental-attitudes-to-long-distance-travel-with-young-children.html>
- Schänzel, A., H., Yeoman, I., & Backer, E. (28.6.2012) *FAMILY TOURISM: Multidisciplinary Perspectives, Aspect of Tourism*. Retrieved 22.1.2020 from Tomorrow's Tourism <https://www.tomorrowstourist.com/blog/?p=85>

- Schänzel, A., H., & Yeoman, I. (16.3.2015), *Journals of Tourism Futures. Trends in family tourism*. Retrieved 21.1.2020 from Emerald insight <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JTF-12-2014-0006/full/pdf?title=trends-in-family-tourism>
- Schejbalová, M. (2014) *Pediatric pro praxi. Specifika cestování dětí – rizika a možnosti prevence*. Retrieved 1.3.2020 from SOLEN MEDICAL EDUCATION. <https://www.solen.cz/pdfs/ped/2014/03/03.pdf>
- Simpson, D. (15.6.2007) *Cabi. Research feature: Self-catering holidays*. Retrieved 24.2.2020 from Leisure Tourism. <https://www.cabi.org/leisuretourism/news/16923>
- Simpson, D. (21.5.2018) EUROPEAN TRAVEL COMMISSION, *Quarterly report – Q3/2019: European tourism - trends & prospect*. Retrieved 17.1.2020 from European Travel Commission https://etc-corporate.org/uploads/2019/11/ETC_Quarterly-Report-Q3-2019_Public.pdf
- Štefek, R. (2017) *Produktová ponuka pre rodiny s deťmi*. [Bakalárska práca] Vysoká škola hotelová v Praze8, spol. s.r.o. https://is.vsh.cz/th/nnnz7/BP_Produktova_ponuka_pre_rodiny_s_detmi_Roman_Stefek_14860.docx
- Tucker, R. (24.6.2015) *Managing risk of travel abroad with children*. Retrieved 1.3.2020 from Nursing Times. <https://www.nursingtimes.net/roles/practice-nurses/managing-risks-of-travel-abroad-with-children-22-06-2015/>
- Williams, A., Gareth, S., & Thornton, P. (1997) *Tourism Management. Tourist group holiday decision-making and behaviour: the influence of children*. Retrieved 28.1.2020 from Academia. https://www.academia.edu/17721612/Tourist_group_holiday_decision-making_and_behaviour_the_influence_of_children

11. ZOZNAM OBRÁZKOV A GRAFOV

Obrázok 1: Pohlavie rodičov

Obrázok 2: Vekové hladiny rodičov

Obrázok 3: Konkrétny vek rodičov

Obrázok 4: Počet detí

Obrázok 5: Vek detí

Obrázok 6: Rodinný stav rodičov

Obrázok 7: Využitie služieb cestovných kancelárií a agentúr

Obrázok 8: Dôvody využitia a nevyžitia cestovných kancelárií a agentúr

Obrázok 9: Výber zahraničných dovoleníek s animačnými programami

Obrázok 10: Špecifikácia výberu dovoleníek s animačnými programami

Obrázok 11: Výber hotela zameraných na rodiny s deťmi

Obrázok 12: Typ dovolenky s deťmi

Obrázok 13: Navštívené dovolenkové krajiny

Obrázok 14: Dĺžka dovolenky s dieťaťom

Obrázok 15: Frekvencia zahraničných dovoleníek s dieťaťom

Obrázok 16: Dovolenka bez detí

Obrázok 17: Výber dovolenky s deťmi podľa ročného obdobia

Obrázok 18: Typ využitého dopraveného prostriedku

Obrázok 19: Typ využívaného ubytovania

Obrázok 20: Typ preferovanej stravy

Obrázok 21: Rozhodovanie detí o výbere zahraničných dovoleníek

Obrázok 22: Dôležitosť pri výbere dovoleníek s deťmi

12. PRÍLOHY

Anketové šetrenie

Preferencie slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov v cestovaní do zahraničia

Vážená pani, vážený pán.

Som študentkou 2. ročníka magisterského odboru Rekreologie na Fakulte telesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.

V rámci štúdia tohto študijného programu získavame relevantné informácie o rôznych cestovných preferenciách slovenských rodín s deťmi do šiestich rokov a ich cestovania do zahraničia. Preto sa aj touto cestou obraciame na Vás s prosbou o vyplnenie ankety zameranej na cestovné preferencie ktoré majú rodiny s deťmi v zahraničných krajinách. Všetky otázky sú zamerané na pobyty či dovolenky v zahraničných štátoch za posledný rok 12 mesiacov). Dotazník je anonymný a všetky Vami poskytnuté údaje využijeme výlučne iba k spracovaniu mojej diplomovej práce.

Inštrukcia:

Ak nie je uvedené inak, v každej otázke označte položku resp. položky, s ktorými sa v rámci odpovede najviac stotožňujete. V prípade, že položky nepostihujú oblasť, s ktorou sa stotožňujete alebo chcete údaj doplniť, vypíšte položku iné. Vopred Vám ďakujeme za ochotu, čas, a úplné vyplnenie dotazníka.

Bc. Slavomíra Manková

1) Pohlavie:

muž, žena

2) Váš vek:

doplňte

3) Počet detí:

doplňte

4) Vek vašich detí:

doplňte

- 5) Aký je váš rodinný stav?**
slobodný rodič, v partnerskom vzťahu, ženatý/vydatá, rozvedený/rozvedená, vdovec/vdova
- 6) Preferujete zahraničnú dovolenku s deťmi:**
v zime, v lete, je mi to jedno
- 7) Aký typ dovolenky s deťmi v zahraničí ste realizovali za posledný rok (posledných 12 mesiacov)?(viac možností)**
pobyt na horách, poznávací zájazd, dovolenka pri mori, agroturistika s deťmi, wellness a oddych, Iné (doplňte)
- 8) Ktoré krajiny v rámci zahraničnej dovolenky s deťmi ste navštívili za posledný rok (posledných 12 mesiacov)?**
doplňte
- 9) Ako často za posledný rok (posledných 12 mesiacov) ste s dieťaťom cestovali na dovolenku do zahraničia?**
1 krát, 2 krát, 3 krát, 4 krát
- 10) Priemerne na ako dlho za posledný rok (posledných 12 mesiacov) ste s dieťaťom cestovali na dovolenku do zahraničia?**
3-6 dní, 7-14 dní, viac ako 14 dní
- 11) Akým typom dopravného prostriedku ste za posledný rok (posledných 12 mesiacov) cestovali na dovolenku s deťmi do zahraničia?**
auto (vlastná doprava), autobus, vlak, lietadlo, loď, iné (doplňte)
- 12) Aký typ ubytovania ste za posledný rok (posledných 12 mesiacov) využívali na dovolenke v zahraničí s deťmi?**
hotel, penzión, apartmán, chatka, kemping, privát, iné (doplňte)
- 13) Aký typ stravy ste volili za posledný rok (posledných 12 mesiacov) na zahraničných dovolenkách s deťmi (viac možností)**
polpenzia, plná penzia, all inclusive, varíme si sami, miestne reštaurácie, raňajky, iné (doplňte)
- 14) Využili ste pri zahraničných dovolenkách s deťmi služby cestovných kancelárií a cestovných agentúr?**
áno, nie

15) V prípade že ste využili alebo nevyužili služby cestovných kancelárií a cestovných agentúr napíšte prosím prečo?

doplňte

16) Boli ste v poslednom roku (posledných 12 mesiacov) na zahraničnej dovolenke (minimálne 3 noci v zahraničí) bez detí?

áno, nie

17) Podieľajú sa deti na rozhodovaní o výbere zahraničnej dovolenky?

áno, skôr áno, nie, skôr nie

18) Čo je pre vás dôležité pri výbere dovolenky s deťmi v zahraničí?

doplňte

19) Vyberáte si zahraničné dovolenky s deťmi v ktorých sú animačné programy? (ak áno doplňte aké)

áno, nie, doplňte

20) Na zahraničných dovolenkách si vyberáte hotely ktoré sú zamerané na rodiny s deťmi?

áno, nie